Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 4 АВГУСТ, 1987 ШУ. ★ № 93 (7439). ★ Мах 3 кап.

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА ПЛЕНУМ

1 августа КПСС Нохч-ГIалгIай областной комитета аргIанара VI-гIа пленум хилар.

Пленум хьежар «КПСС ЦК июньски (1987 ш.). Пленума итогехи цун решенеш кхоачашъяра даьккъерча областной партийни организаце декхарехи» долча дешага.

Цу дешах доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара **В. К. Фотеева.**

Пренешка дакъа лаьцар КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара **Х. М. Витушева,** КПСС Старопромысловски райкома хьалхарча секретара **Л. Л. Недельковас,** Шалински района «Пищемаш» яхача аргунски завода токарий бригадира **Х. Б. Осмаевас,** НГIАССР Министрий Совета председатела **А. А. Мальсагова,** Сунженски района XX-ча партсъезда цIерагIча колхоза председатела **Р. А. Крылевскаяс,** республикански больница керттерча лора **А. М. Гаджиева,** В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода вовккхагIволча оператора **Н. И. Ведерникова,** КПСС Гудермесски горкома хьалхарча секретара **А. В. Хадзарагова,** Назрановски трикотажни фабрика швея-мотористкас **Д. А. Дерсиговас,** Грозненски мехкдаьтта института ректора **Ю. Л. Расторгуева,** КПСС Ножай-Юртовски райкома хьалхарча секретара **Х. Г. Бибулатова,** Наурски района «Плодопитомнический» совхоза директора **В. Ф. Зверьковас,** «Сердало» яхача республикански газета редактора **О. Б. Гадаборшева,** «Малгобекнефть» НГДУ парогенераторни установка машинистa **В. Н. Пшеничнаяс,** Къулбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене начальника **А. Я. Спиридонова.**

Дийцача дешах тIайийцача соцам тIа партийни, советски, профсоюзни, комсомольски, боахама органаш декхарийла яьй парте ЦК Пленумо оттадаь декхараш шеко йоаццаш кхоачашделга дIадоладе, массанахьа творчески хьал хилийта, керда боахама механизм хьахилара новкъарле еш мел дар дIадаккха. Экономикана доал делга, планировани елга, маьхаш увттаделга, материально-техническй Iалашо елга эргадаккхарга, ерriга предприятеш йиззача боахама расчета тIа а шоашта финансировани ярга а довлара де мел эшар де. КПСС XXVII съезда исторически решенеш толаме кхоачашъяра, Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара баха ма боаггIара накъабахара йоаржаяьча социалистически яхье республика къахьегамхоша хьинаре дакъа лоацилга Iалашде.

ХьалхагIа хиннача, КПСС обкома V пленуме яь критически замечанеш а тийнна предложенеш а кхоачашъярах информаци йир парте обкома шоллагIча секретара **Д. Г. Завгаева.**

Цу дешах йолча пренешка къамаьлаш дир НГIАССР бувзама производственно-технически управлене начальника **А. З. Хаита,** Грозненски производственни швейни объединене оснорoвщицас **В. М. Чирковас,** НГIАССР Министрий Совета председатела заместитела **А. И. Иванова.**

Пленумо дийцар организационни дош. Кхыча балха яхарца дувзаденна, З. А. Яндиева мукъаялийтар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара а бюро члена а декхарех.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пленуме бар КПСС ЦК химически промышленноста Отдела инструктор **Г. П. Устенко,** РСФСР яйгача промышленноста министра заместитель **В. Е. Пантелеев.**

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА 70 ШУ ДИЗАРА НАКЪАДОЛХАШ

ЯХЬА ДНЕВНИК

Графикал хьалха

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна баха ма боаггIара накъабахара доккхий декхараш тIаийцад Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода дукхача установкай технологаша. Уж толамца кхоачашдара шерра йоаржаяьча социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Краснова Людмила Николевнас кулгалдеча № 21-1 йолча установка коллективо. ХIанзлехьа дукха хIама ца эшшаш бархI бетта план кхоачашъяьй цо. Ер шу доладелча денз хIанзлехьа установка технологаша планал совгIа арахийцай итташ эзараш соммий маьха товарни продукци.

Шоаш укх юбилейни шера тIайийца декхараш тIехкхоачашдеш ба Якимец Геннадий Семеновича кулгалдеча ЛЧ-24 яхача установка технологаш а. Товарни продукци арахецара ворхI бетта задани кхоачашъярах рапорт делар цар 27 июле. Цу юхедисача деношка паччахьалкхен планал совгIа цар арахийцар эзараш тоннаш продукци. декхараш а толамца кхоачашдаьд цо. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 40,4 процент кхоачаш а яь, из лакхъяра чотагIа хьаьй планал совгIа арахийца ерriга продукци. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах, бийдал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, йоагIачул дукхагIа продукци маьхалъяккхарах заданел совгIа укх шера 184 эзар сом пайда баьб завода болхлоша паччахьалкхенна.

Октябра юбилея сийна льржача яхье дика толамаш доах ерriгача производственни участкаша. Царех цхьаькха а яц ше укх юбилейни шера тIайийцача декхарех лоархIа ца еш. Царна юкъе а къаьстта дика болх а беш, яхье хадданза хьалха латташ хиларца белгалъяьнна я Прясников Валентин Ивановичи Королев Анатолий Васильевичи керте латтача участкай коллективаш.

●

Дог гIоздоаха толамаш

«Грознефть» производственни объединенена чуйоагIача предприятешта юкъе эггара хьалха «Коммунистически къахьегама предприяти» яха сийлен цIи яьккхарех я «Грознефтегаз» яха мехкдаьтта газови управлени. Беттагара беттага ше доаха къахьегама толамаш дикагIа а хулийташ, цу цIера сий хадданза лакхалоаттадеш хьайоагIа из. Дерригача технико-экономически хьокхамий ворхI бегта план ханал хьалха кхоачашъяьй цо. Таханарча денга кхачалехьа планал тIех управлене болхлоша маьхалъяьккхай 700 эзар совгIа сома маьха тайп-тайпара продукци, арахийцай 300 эзар сома маьха товарни продукци, цу даькъе заданел совгIа арахийца бензин цхьайтта эзар гаргга тонн а долаш. Потребителашта продукцена поставкаш яра договорни декхараш а тIехкхоачашдаьд цар.

Мехкдаьттагазови управленерча цехех цхьаккха яц ше тIайийцача декхарех лоархIа ца еш. Октябра юбилея сийна яьржача яхье даим хьалха а латташ, къаьстта дика болх барца белгалъяьнна я Балаянц Александр, Заругаев Валентин, Дзгоев Борис керте латтача цехий, кхычар коллективаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

●

Юбилея сийна

ШийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера задани Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача денга кхоачашъяра Малгобекски района промышленни предприятешта юкъе эггара хьалха яхь дIайолаяьр я Вознесеновски газобензинови завода коллектив. Цу даькъе доккхий декхараш тIа а ийца, шерра социалистически яхь йоаржайир заводчанаша уж толамца кхоачашдара. Шоай таронехи кхоачамехи бизза пайда ийбеча цар башха-дика производственни толамаш доах укх юбилейни шера. Цхьаккха бутт дIабахийтабац цар тIаийца декхараш ханал хьалха кхоачаш ца деш. Цудухьа дерригача технико-экономически хьокхамий ворхI бетта задани тIехкхоачашъярах 27 июле рапорт делар завода коллективо. Таханарча денга кхачалехьа планал совгIа цо арахийцад 1160 тонн совгIа стандартни доаца газови бензини ворхI миллион кубически метр гази.

Шийн потребителашта поставкаш яра дола договорни

ПОДРЯДО НИЗ IОАБАЙТ

Дика караберзабаьб шекара свеклаш кхеяра болх Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза цхьоалагIча отделене кхаш леладераша. Соахка екъа лаьтта йоллаше а паччахьалкхенна из мах бола техническй культура дIаялара план толаме кхоачашйир. Цу гIулакхо дог-уйла айяьча цар декхар тIайийцар паччахьалкхенна шекара свеклаш дIаялара карарча пятилетка шин шера план Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузаш яь яккха. Дош кхоачашдара низ лIакхоачар деш къахьегаш а ба хIанз.

Соахка санна из культура 165 гектара тIа я цу отделене укх шера а, цул совгIа 30 гектара тIа доакъара свеклашка хьожаш 80 дезала звено я.

Шозза оасар даьчул тIехьагIа кхаш йоархIех цIена долаш дика дегIайоагIаш я шаккхе а культура.

— Доакъара свеклаш хIара гектара тIара 400 центнер чуэца езаш план я тха, — йоах отделене управляюще Хатуев Ахьмада. — Цхьабакъда, хIанзарча кхашка хьежача шеко яц хIара гектара тIара 800 центнер а кхы дукхагIа а яргхиларах. Иштта дика дегIайоагIаш латт шекара яраш а. Укх шера карарча пятилетка шиъ-ах план е тхоай таро хургья, аьнна хет. ХIаьта майрра ала йиш я, из беркат балха подряд юкъейоалаярах хьадаьннад, аьнна.

А. АХМЕДОВ.

БАКЪАХЬАРЧА НОВКЪА

Хьайбаш Iангара доахаш ийс бетта баьча балха итогех районе котало яьккхарг а лаьрхIа эзар сом преми, КПСС райкома, райисполкома карара нара тела ЦIе байрахк елар Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза. Паччахьалкхенга дулх, шура йохкара планаш тIехкхоачашъярал совгIа, соахка ийс бетта хинначул шура 30 процент, дулх 18 процент дукхагIа даьккхар укх шера цу юкъа.

Из толам баккха колхоза къаьстта доккха новкъостал дир Элиев Оалхазара кулгалдеча шоллагIча ферма коллективо. Масала, ах шера план 165 тонн йолаш цхьоалагIа июль хьатIакхоачаш 192 тонн шура ехкар цо паччахьалкхенга. Цул совгIа хIара кхоабача Iаттагара йоаккхар хьанийцача, из хIанз 61 килограмм дукхагIа я дIадахача шера хинначул.

— Планаш наггахьа мара кхоачаш ца еш хьайоагIар из ферма ер шу доладаллалца, — дувц колхоза председатела Чилаев Шудде. — Иштта из гIулакх дIахо кхыла йиш йоацаш, хийцар цун кулгалхой. Ферма заведующела Эдиев оттавир. Шу а даьннадац цо из болх бу. ХIаьта мел дика хувцамаш де кхоаваьв?

ВоаггIаше эггара хьалха Оалхазара йоакхо йир ферме хьадечох дог лазаргдолаш дола хьалаш вIаштIехьдахара, цу гIулакха тIаберзабаь наха юкъера барт чIоагIбара. ЦIаьхха де йиш йолаш атта хIама а хиланзар из. Цхьабакъда, хIаранеца къаьстта дувцаш, толашагIа болча хьайбаш леладеращца дагавувлаш сих а ца луш де лаьрхIар чакхдаккха эттар. Лоацца аьлча, перестройка елга шийгара дIадоладир.

Шу долалуш ферма коллективо декхар тIаийцар паччахьалкхенга шура йохкара карарча пятилетка шин шера план Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача дийнахьа кхоачашъе. ЛаьрхIар толаме чакхдаккха аьттув лургбола таронаш лаха эттар. Берригаш раьза а болаш коллективни подряд юкъейоалайир балха. Из гIулакх моттийтара леладеш хургдоацаш, колхоза правленеца договор оттадир ферма совето. Цу тIа белгалдаьккхар авансах тергдола ахча, шура, дулх даккхарга дIадачоа нхом барах лургдар, и. кх. дI.

— Цу тайпара барт баьчул тIехьагIа наха дечоа тIахьожам лоаттабе дезилга дIадаьлар, — дувц Оалхазара. — ХIаравар шийн низ дIакхоачар де гIерт маша алсамбаккхара, цунга дIалодар ма могга лохдара. Бакъдар хIана алац, хьалха хулар шиъ-кхо килограмм комбикорм дIахьош саг гучаваьлча, из ца гуш санна улув болх бечо, цкъаза ферма кулгалхоша а хIама ца оалаш. ХIанз нийс а лац наха шоаш нийс а далийтац иштта нийрча гIулакх. Массарна а хов ферма рузкъа юкъара долга, цхьанне къоал дича из коллектива киса а кхайдалга.

Иштта да а да из. Цул совгIа, хьайбаша дикагIа дуаргдолчча, хIаьта дукхагIа пайда лургболчча тайпара кийч ца деш концентрировани а кхы тайпа а цхьа грамм доакъар диллац хьаьшка.

— Кхыча тайпара хила йиш а яц, — йоах ферма толашагIа йолча дояркас Хасуева Хьавас.

М. ХАМАТХАНОВ.

ШИН ШЕРА ПЛАН ЯЬЙ

ШийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера план Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дузача юбилейга кхачалехьа кхоачашъе доккхий декхараш тIаийцад В. И. Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединенерча керттерча професеех йолча 37 бригада коллективо. Кхо бутт совгIа ха мара йисаяц из деза цIей хьатIакхача. Миштта кхоачашду цар шоаш тIаийца декхараш? Цхьан шерен ворхI беттен баьча балха итогаша хьахьокхачох майрра ала йиш йолаш да уж шоай деша дай хиннаб аьнна. ХIанзлехьа пятилетка шин шера задани дикка тIехкхоачашъяьй шийтта бригада коллективо.

Царех я Октябрьски бурув тохара балхий управленера буровой начальникаш Найпак Владимир Павловичи Ступин Василий Федоровичи керте латтача бурувдеттарий бригадай, Старогрозненски УБР-ра Недбай Владимир Ильича кулгалдеча буровой бригада, Малгобекски бурув тохара балхий управленера Галаев Iаьлий бурувдеттарий бригада, кхыйола коллективаш. Хадданза бурув тохара технологи нийса а лелаеш, балха ханахи производственни мощностехи бизза пайда ийбарах хIара сменагIа нормаш 140 — 150 процент кхоачашъю цар.

Шоаш тIаийца декхараш тIехкхоачаш а деш, хIанзлехьа пятилетка шин шера задани кхоачашъяьй скважинашта капитальни ремонт еча кхаь бригада коллективо а. Царех я «Октябрьнефть» мехкдаьттеи гази йоахача управленера Филипенко Василий Борисовича кулгалдеча ремонтникий бригадаи «Старогрознефть» НГДУ Буданов Григорий Александрович керте латтача бригадаи коллективаш. Массехк бутт баьннаб цар тIадоагIача шера чотагIа къахьега.

Б. МАГОМЕДОВ.

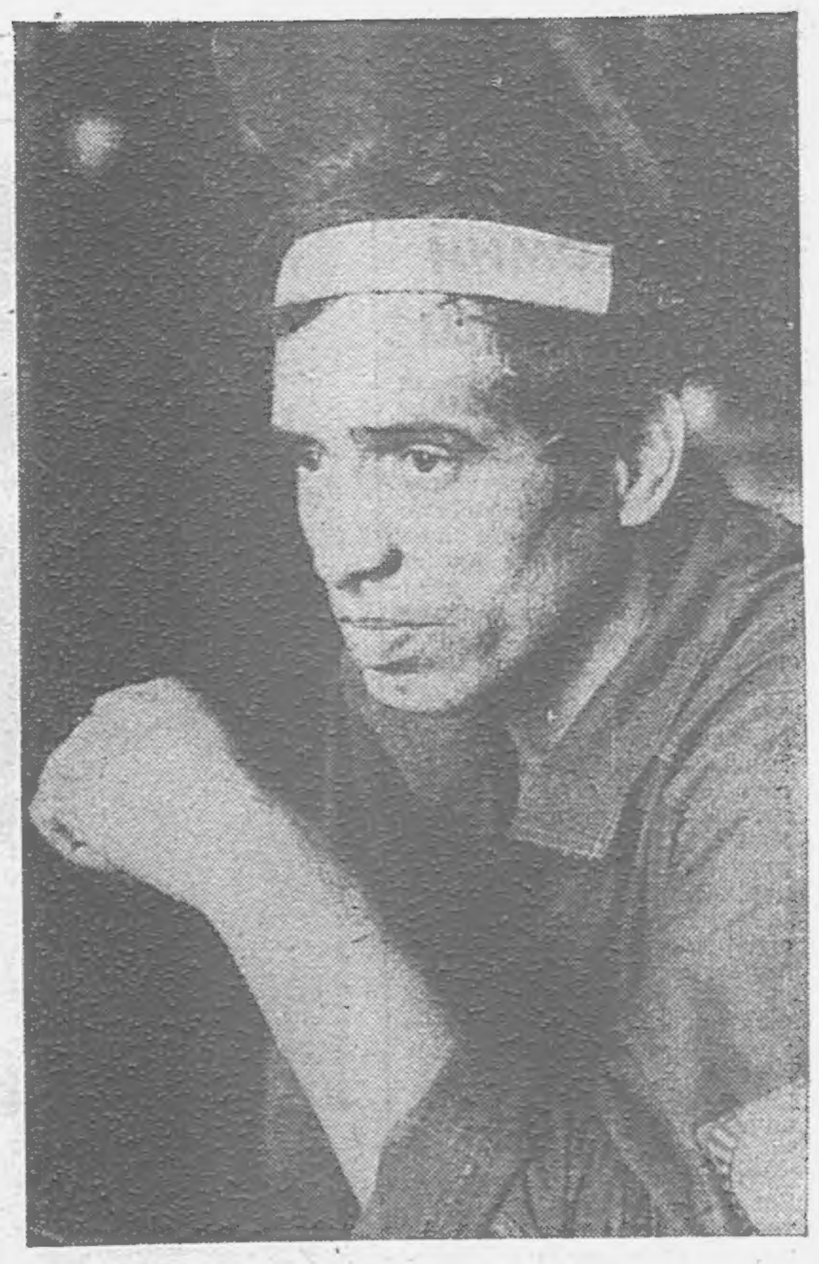

Хьинарца даьккха сий

Шоаш укх юбилейни шера тIаийца декхараш хадданза тIехкхоачаш а деш, Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна сийленца накъаболхаш бIаьш болхлой ба Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе. Цар цIераш йоахача хана эггара хьалхарчарца предприяте кулгалхоша хьоахаву литейни цехера термист, коммунистически къахьегама ударник Аушев Абукара Хьажмурд. ХIанзчул ворхI шу хьалха балха вера из заводе. ЧIоагIа безаме тIаийцар литейщикаша хIама хьадара тIера, тIах аьнна вола зIамига саг. Формовщиккий говзал Iомаяра ученик а волаш дIаболабир цо шийн къахьегама никъ. Цу балха тIа йоккха опыт йолча формовщикашца дагавувлаш, ше цхьа баьхан шек волаш дар царга дIахетташ, дукха юкъ ялалехьа дика кхийттар Хьажмурд формовщикий балхах. Цо кепа а теха хьаяь болата а чона а оатхалаш цхьаккха тайпа даккха гIалат доацаш хулар. Иштта къахьегаш волча цунна шийн тамагIа а долаш продукци арахеца бокъо елар. Цул тIехьагIа цун продукци ОТК болхлой тIахьожам боацаш дIайохийтар.

Цунах кхоачамбаь Iанзар Аушев Хьажмурд. Дукхача хана денз укхаза къа а хьегаш, яхье хадданза хьалха латтача болхлошца нийсвала лаьрхIар цо. Атта хиланзар цунна из урхе яккха. Ах шу гаргга ха яьккхар яхье хьалха латтараштa юкъе ца вохалуш. Цхьабакъда, юххера а шийна дагалаьттар кхоачашдир цо. Балха тIа доахача толамашка диллача шийн хьехамчел а тIехваьнна болх бе волавелар Хьажмурд. Овсаре къахьегарал совгIа, ше башха-дика организатор хилар а дIахьекхар цо дукха юкъ ялалехьа. Из ца зувш дисачзар цеха кулгалхоша. Цудухьа цар Хьажмурд хьожаву хадданза тIехьаюсаш йолча бригадана кулгалде. Шийх бенна тешам боабанзар цо. Массехк бутт боаллашехьа паччахьалкхен плани тIаийца декхараши тIехкхоачашдеш дIайолаелар цун бригада.

Башха-дика производственники организатори хиларах тарра, предприятера берrига коммунисташ раьза а болаш, парте членалла дIаийцар Хьажмурд. Цу сийдолча цIеро ше дукхача хIаман декхарийла велга дика кхетадеш вар из. Цудухьа дика къахьегарал совгIа, хьинаре дакъа лаца волавелар из юкъарча балха тIа а. ХIанз из ва цеха халкъа тIахьожама группа член. Кхыча контролерашца чIоагIа къовсам лоаттабу цо къахьегамеи производственнии дисциплина телхаерашца.

Ше дика болх а беш, бригада яхье хьалха латташ йолаш къахьегаш вар Аушев Хьажмурд. Цхьабакъда, цехе эггара халагIчарех лоархIаш яр термиста професси. Уж говзал йола нах тоъаш а бацар. Цудухьа из професси кара а ерзаяь, термисталла болх беш ва из хIанз укх сахьате. Цхьаккха смена дIаяхийтац цо шийн норма 115—120 процент кхоачаш ца еш. Дика къахьегарал совгIа ше хьаеча продукцена юкъе цхьаккха тайпа брак нийсъялийтац цо. Иштта болх беш волча цунна дукха маьхера совгIаташ, ахчан премеш тийннай.

СУРТА ТIА: термист Хь. Аушев.

С. ХУГАЕВА сурт.

«Грозненский рабочий» яхача республикански газета редакцеи, из арахецача дакъа лоацача «Грозненский рабочий» яхача издательстван хьинаре къахьегарца белгалбаьннача болхлошта СССР орденаши медалаши ялараx дола

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Советски кепайоазоне дуккхача шерашка беркате болх барах совгIаташ лолда:

Къахьегама ЦIеча Байракха орден

Безуглый Дмитрий Корнильевича — газета редактора.

Халкъий ДоттагIала орден

Беловецкий Владислав Дмитриевича — редакце отдела заведующена.

«За трудовую доблесть» яха медаль

Мадаев Саламу Салифовича — воккхагIволча корреспондента.

Сергиенко Людмила Антоновнана — редакце отдела заведующена.

Тагаев Умар Тутаевича — цеха мастера.

СССР Лакхехьарча Совета
Президиума Председатель **А. ГРОМЫКО.**

СССР Лакхехьарча Совета
Президиума секретарь **Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.**

Москва, Кремль.
1987 ш. 31 июль.

ДОТТАГIЛЕН ВIАШАГIКХЕТАР

Шоайла чIоаггIа къахьегама а интернациональни а доттагIал хоттаденнад Грозненски вагонни депо, город Орджоникидзерча С. М. Кирова цIерагIча вагоно-ремонтни завода, Наурски района «Алпатовский» совхоза коллективашта юкъе. Самардийнахьа, машиннаькъахочун Ди дездеча хана уж вIашагIкхийтар Грозненски локомотивни депо.

— Машиннаькъахоша хIара шера дезду шоай профессиональни цIей, — аьлар ше къамаьл деш Грозненски вагонни депо начальника Г. Досова. — Дикача хьокхамашца накъабаха гIерт уж цунна. ДукхагIдолча технико-экономически хьокхамех планаш тIехкхоачашъяьй Грознерча вагонщикаша. Царех хьалхалаттачарех, кхычарна масал долаш къахьегарех къаьстта ала лов сона. Уж ба цистернаш цIенъер М. Шагеев, вагонашка хьожаш бараш Б. Хункарсултанов, А. Донец, А. Хрыкин, газоэлектросварщик Н. Куценко, кхыбараш. Укх шера Сийлен машиннаькъахо яха знакаш еннай Н. Шаталовна, Л. Домбровскаяна, М. Мурашовна.

Дукха къахьийгад социальни сферера гIулакхаш тоадеш а. Ши эзарлагIа шу хьатIакхачале хIара советски дезал къаьстача фусамаца Iалашбара тIехьа парте советски халкъа хьалхашка оттадаь декхар ханал хьалха кхоачашде тхоай аьттув баргхиларах дог тийша да тхо.

Къулбаседа - ХIирий АССР къаьнагIйолча промышленни предприятех цаI я город Орджоникидзера С. М. Кирова цIерагIа йола вагоно-ремонтни завод. Кастта 75 шу дуз из хьайийлла. Укхазара дIаболабеннаб Владикавказерча болхлой класса революционни болам. Завода коллективе хIанз а яхаш я цу ханара традицеш: республикерча промышленни предприятешта юкъе йоаржаяьча социалистически яхье хьалхалатташ хьайоагIа из. ДIабахача ялх бетта керттерча технико - экономически хьокхамех йола планаш 110 процент гаргга кхоачашъяьй укхаза, къахьегама овсарле 12 процент лакхъяьй. Цо аьттув беннаб цаIи ахи миллион сом гаргта цIена пайда бе а продукцех дIадодар тоъал лохде а.

Заводо доккха дакъа лоац город Орджоникидзе социально-культурни объекташ хьалъеча. Цу хьакъехьара планаш тIехкхоачашъяьй завода коллективо.

Къаьстта хьинаре къахьегаш я вагоно-ремонтни заводе Духанова, Нуриева, Воротникова, Ивлева, кулгалду бригадаш. Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци яьнна 70 шу дузаш шийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера планаш кхоачашъе дош деннад цар. ХIанзарча цар хьокхамашка хьежача гуш да из де цар аьттув баргхилар.

Цох лаьца дийцар завода парткома секретара Г. Канукова.

— Тха коллективе дуккхача къамий викалаш ба, — аьлар цо. — Барт, цхьоагIо йолаш вежарий санна шоайла Iимерза болаш къахьег цар. Къахьегама толамаш даха тхона новкъостал ду Грозненски вагонни депо коллективаца оаха лелаеча социалистически яхьо.

— Наурски района «Алпатовский» совхоз керттерча даькъе комсаш кхееш я,— аьлар цун директора Г. Петренкос. — Цхьабакъда, духхьал из мара оаха дац аьлча нийса хургдац. Дика латт боахаме хьайбай продукци яккхара гIулакх. Укх тIеххьарча шерашка боккха теркам тIабохийт люцерна ги кийчдара. Духхьал соахкарча цхьан шера из дарах миллион сом гаргга цIена пайда хилар совхоза.

Алпатовцаш доккхал де йиш йолаш ба социальни сфера дегIайоалаеча шоаш лоацача даькъах. ХIара шера хьалъю наха эша керда фусамаш, соцкультобъекташ. Эксплуатаце дIаяллa кийчъещ я ше морг республике кхыйоаца спортивни комплекс.

ДоттагIлен митинг чакхъяьлча, юртбоахама продуктай шийн тайпара ярмарка хилар депо коа. Наьха бIарг тIаозаш бар бохкаш хинна Iажаш, кхораш, наргаш, помидораш, кхыбола соми баьцадаараши. Дулх дохкаш къаьстта ларек яр. Из продукци «Алпатовский» совхозера енаяр.

Кастта дIайолаелар спортивни яхьаш. Уж хилар шахматех, шашкех, истола тIарча теннисах, волейболах, дозал айдарах. Яхьаш чакхъяьлча дикагIболча спортсменаштеи физкультурникаштеи Сийлен грамоташи мах бола совгIаташи делар.

Октябра цIей хьатIакхоачача бетта юха а вIашагIкхета дага болаш дIакъаьстар доттагIий.

М. КАРТОЕВ.

Парте райкомий пленумаш

КПСС ЦК июльски (1987 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра берригa а низ тІабахийта болх беш ба Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхой, перестройка еча шоашкара масал а гойташ, хьалха латт коммунисташ. Цунца цхьана дукха да цІенхаштта кхоачамбоацараш а. Укх деношка парте райкомашка хиннача пленумашка теркам тІабахийта дийцар уж дІадахара наькъаш лахарах. ХІама бе-башха ца хетар, дІахьалхашка ахара новкъарле еш мел дар дІадаккха деза, хувца еза балха стиль а методаш а, Іалашъянза яргьяц социальни нийсхо, аьнна дийцар коммунисташа.

ДІадахача шера Назрановски районе экономически дегІаахара темпаш, планагІа лаьрхІа хинначул лахагІа хиннаяле, укх шера дукхача предприятеша шоай позицеш мелъяллийтай. Госприемка хьалашка вогІа болх бе яьннай ГІ. Ахриева цІерагІа йола «Электроинструмент» завода коллектив. Завода директора Х. Тамасханова, специалисташа е еза кийчо яьяц кердача хьалашка коллективо болх белга вІаштІехьдаккхара.

Пленуме доклад яьча КПСС райкома хьалхарча секретара А. Мякиева бехк баьккхар А. Манкиев керте латтача завода партбюрох. Боахама дешаш къестадеча, болхлошта кхетам луча принципиальни позици лаьцаяц цо.

Ира а йоагІаш а критика йир укупорочни изделей Сурхохински завода, райпо, бытовой гІулакхаш деча управлене кулгалхошта. ЛерттІа вІаштІехьбаьккхабац гІишлонхой болх. ТІехьаюсаш я «Назрановская» ПМК.

Пренешка къамаьл даьча «Электроинструмент» завода слесара А. Могушкова, кирпични завода директора М. Хаутиева, райпо председатела М. Марзаганова, кхычар аьлар перестройка наха теша а тешаш тІаэц хьадер, цох боала пайда бІаргагуш хилча.

* * *

КПСС Малгобекски горкома пленуме доклад яьча парте горкома хьалхарча секретара Н. Моревас аьлар:

— Перестройка еча тахан вай пайда эцаш йола резерваш гуччахьа яьдараш мара яц, кулг ца тохаш дус кІоаргта дада тІоанаш.

Дуккхача шерашка тІехьаюсаш хьайоагІа кирпични завода, боахамашта юкъерча гІишлош хьалъеча «Агропромстрой» объединене, ЧИУС № 105 йолча ПМК участок.

ХІанз а цхьайолча партийни комитеташа эргабаьккха хийцабац шоай болх, къоастадаьдац хьалха, тІехьа де дезар, балха тІа хоадам боллаш лостам бац.

Пренешка къамаьл даьча «Луч» совхоза директора А. Томова, «Алханчуртский» совхоза парткома секретара М. Точиева, кхычар дийцар партийни организацей болх эргабаьккха тоабанза баргбоацаш хиларах.

КПСС Малгобекски горкома пленума балхаца дакъа а лаьцар, къамаьл а дир парте Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева.

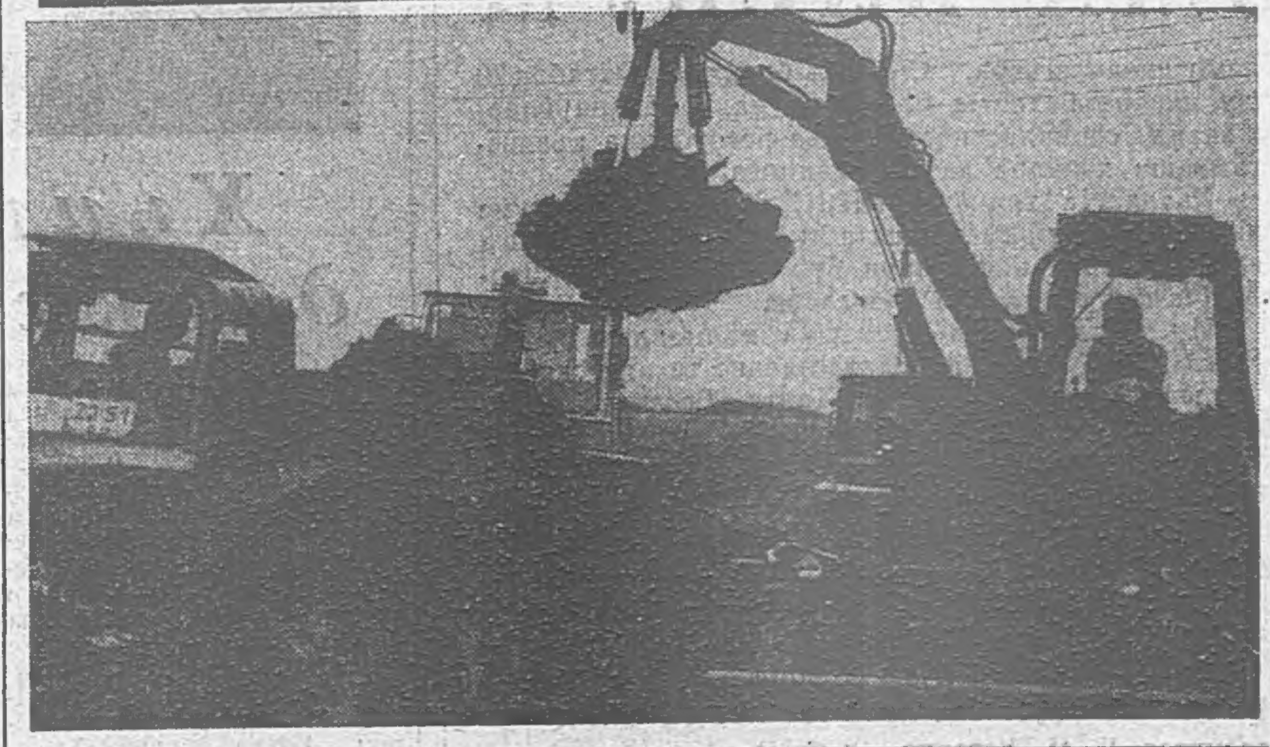

Урус - Мартановски «Агропромхимия» яхача объединене коллектив укх ахкан деношка кхай тІа органически удобренеш дІакхухьаш я. Цунца цар шоллагІа хьувкъам хьалкхебара лаьрхІа лаьтта тоаду, цо хьалур дукхагІа хургдолаш.

Удобрени кхай тІа дІакхухьача цІена ший декхар кхоачаш а деш къахьегаш ва лаккхерча класса тракторист коммунист Абубакаров Абдурашид. Цо массаза а дийнахьара норма 30—40 процент тІехкхоачашъю.

СУРТАШ ТІА: боахама дикагІвола механизатор Абубакаров Абдурашид; органически удобрени кхай тІа дІакхухьаш я.

З. БАТЧАЕВА сурташ.

КЕРДАЧА ЛАКХАЛЕНАШКА

СССР къахьегама коллективех долча закона тІа аьннад, къахьегама коллективий керттера декхар да овсаре къахьегалга, паччахьалкхен планаш кхоачашъелга закон а хинна дІаоттар.

Мишта кхоачашду уж декхараш «Терек» яхача мебельно-дахчан хІамаш еча Нохч-ГІалгІай производственни объединенена чуйоагІача тха шоллагІча мебельни цеха коллективо?

Лоацца аьлча, 1985 шерага кхаччалца хадданза хьалхара моттигаш йоахаш хьаера тха цех. Цхьабакъда, 1986 шера денз тхоца яхье яьлар цхьоалагІча филиала коллектив. Цу хана денз социалистически яхье хьалхарен шоллагІен моттигаш вІаши екъаш хьадоагІа тхо.

ХІанз тхона хьалхашка латта декхар — кхоачамбоацараш цІендаь дІадоахалга.

Эггара хьалхарча кхоачамбоацарех да фанеровально-заготовительни цехера мебельни щиташ тхона ритмично ца лоаттаделга. ХІанз а дІадаьккхадац бетта тІеххьарча кІирагІа мара тхона бийдал ца лулга. Бутт чакхбала гаргга гІортталца сатийна багІа тха снабженцаш. ТІаккха дІайолалу штурмовщина, цо хьахулийт брак.

МоллагІча производствера гІулакхаш доаггІача бесса лелалга кулгалхочоа тІадуж. ХІаьта се цеха начальник хиларах тарра, айса доал деча производстве къахьегача наха сайна тІадехка декхараш кхоачашде вІаштІехьа ца доалаш вус со цхьайолча хана. ХІана аьлча, объединене кулгалхошкара цеха болх ритмично дІабохийталга гІо деш мел тела докладнойш теркал ца еш юс.

Коллектива болх лерттІа дІабахара боккхача лоархІаме да къахьегача наьха бытовой хьалаш дика хилар. Наха кхача буача тха цІеношка йиъ холодильник латт. Цхьабакъда, царех цаІ-м яц болх беш, иштта болх беш яц кондиционер, кхыметтел цаІ мара йоаца сатуратор а яц болх беш. Тхоай ахчах ийде дезаш хул новраш, кхыйола кечалаш.

ЧІоагІа барт болаш я тха коллектив. Керттерча производства а юкъарча вахаре а дика мел долчун тІехьа тхоашкара масал тел оаха. Из белгал ца деш дисац социалистически яхьа итогаш еча, премеш луча хана.

Дика къахьега Іема, предприяте сий лакха лоаттадеш тха болхлой хилара дола тешалаш кІезига дац. Тха цеха болхлоша хьаьйча продукцена рекламацех тхона мах беча организацеша тохаш дола гІод шера 150—160 сомага мара кхачац, хІаьта кхыча подразделенешта цу тайпара детта гІодаш шера итташ эзараш сомага дІакхоач. Продукци дика хилийтара дукха къахьег цеха технолога В. Майгурова, ОТК болхлоша Э. Новицкаяси М. Хаджиеваси. Хоалуш кІезигденнад нитропродукции кхыйола фондови материалаши зехьа йоаелга. Цу гІулакха чІоагІа новкъостал дир полиэфирни лак централизованно хьачутеларгдола холодильни установка оттаяро.

ХІанз укх сахьата нах балхара дІабувлалга цІенденна дІадаьннад цехе, алапеш лакха да, хІара болхлочо 25 тума ахча эц бетта.

М. АБДУЛАЕВ,
Нохч-ГІалгІай «Терек» яхача мебельно-дахчан хІамаш еча производственни объединене шоллагІча цеха начальник.

Сийлахь-боккха Октябри Нохч-ГІалгІайчеи

НОВКЪОСТ СЕРГО

1932 шера октябрь бетта Днепрогэс хьаеллара хетальча митинге къамаьл деш вар Серго Орджоникидзе.

— Дуккхача итташ шерашка, — йоахар цо, — сага уйла тІайийрза хиннай Днепрга гІулакх мишта даІтаргда яхача деша. Амма Советий Іаьдала, вай парте мара ка яьннаяц Днепр аьшкбетона чулаца а цунга большевиккий парте командагІа вай мехка социализм хьалъяра гІулакх дайта а. Новкъостий, тахан вай езъю социалистически фронтера йоккха котало. Вай дикагІа болча инженераша, вай болхлой классо хьалъяь из станци, новкъостий, деррригача дунен тІа эггара йоккхагІа яр я. Дерригача дунен тІа эггара йоккхагІа яр!

Цу дийнахьа митинге гулбеннача дуккха эзараш болча наха санна, наркома а из станци дика йовзаш яр, цун моллагІча агрегатах йоалла хІара фента а тІехьа — цунна ховра цига масса кубометр лаьтта аьхкад, мел бетон чуеттай: из деррига а цунна ховра дега гарга ше лийрхІар из станци йоландаь. Цунна цига мел бараш бовзар, из а вовзар цига мел болчарна. Из цІей долча дийнахьа плотина тІа, машинни залашка гІолла из дІа-юха ухаш, днепрогэсовцаша шоайла йоахар:

— Хьажал. Серго венав! Новкъост Серго... Берригача мехко иштта цІи йоаккхар цох. Иштта оалар цох революционни подпольерча новкъосташа, заводий директораша, болхлоша.

Григорий Константинович Орджоникидзе. Тамашийна а легендарни а вахар да цу сага, ленински парте ветерана ,Ленина соратника, ученика яр.

«Серго тешамегІа вола тІема болхло... тешамегІен гІулакх чакхдоаккхашен вола революционер, итт шу совгІа ха я сона сайна ив вовза», — яхаш яздаьд Владимир Ильича 1919 шера.

— Енисейски ссылкера веддачул тІехьагІа вера Серго Ленин волча. Ткъаь диъ шу даланза вар из цу хана. Цхьабакъда, дуккхача шерашка Тифлисски Бакински партийни организацей подпольни балха юкъе дакъа лоацаш, дуккхача беташка набахта, ссылке хинна, кхыча мехкашка гІолла лийна вар из.

Ше ираз долаш лархІа йиш йолаш вар Серго: цо мел лийрхІар кхоачашхиннадар — Ильичаца вІашагІкхетар, партийни школе деша вахар, ссылкера дика аьттув боалаш вадар, бакъда Ленина хьалхадаккхарагІа ЦК уполномоченнелла Россе из дІахьожаваьча хана, дизза кхетадир Орджоникидзе цу еррригача хана наьна лаьттанга, из боацаш шийчох вахар ца хетача балхага ше мел сатийсад...

Цу шера гурразье а Париже юхавода из. РСДРП Пражски конференце дакъа лоацаш хул, тІаккха пхи шу даьнначул тІехьагІа — вурийтталагІча шера мара Ильичаца вІашагІкхетац уж. ХІаьта цу пхе шеро дукха хІамаш чулоац: Шлиссельбургски крепость, Якутера ссылка, кхыдараш.

Цу вурийтталагІча шера ткъаь итт шу мара раьннадацар цун. Вайна довзаш да гитчигаш кІайденна, бІаргаш та уллув такаш даьнна Серго сурташ. Из набахтений, подполье, ссылкай лер я.

Ткъаь итт шу даьнна Орджоникидзе РСДРП Петроградски комитета Исполнительни комиссе член, ах шу даьлча Крыма, Донскойи Терскии областий. Черноморски губерне, Черноморски флотен ерригача Къулбехьен Кавказен Ханна йолча чрезвычайни комиссарната керте отт из, тІаккха Кавказа фронт, Къулбехьен Кавказе Советий Іаьдал юхахьаоттадара Бюро председатель.

Коммунистически парте, Советски паччахьалкхен гІорваьннача деятела, В. И. Ленина ученик а соратник а хиннача Орджоникидзе цІи Нохч-ГІалгІайчене боккхача безамца йоах. Из кІийле йолаш а да. Граждански тІема бирсача шерашка къахьегамхошта большевиккий бакъдар, деррригача къамий вежарашха йола доттагІала идеяш гойташ вар из. Из бакъдар дег тІара тІаэцар Іазапо тоІабаь баьхкача ма дарра долча вахарга сатийсача лоамароша. Уж дІаувттар Советий Іаьдал лорадерий мугІарашка. Уж эзараш бар Серго вовзаш а цунца дагабувлаш а, кхерами халонаши екъаш хиннараш. Царна дег чура везавелар Ленина вайта викал, хІаьта из безам шоай тІехьенна, цар тІехьенна дІа а белар.

1918 шера аьхки Тийрка йистера хьал чІоагІа чоалхане дийрзар. Бичерахови Беликови санна болча кІайча казакий инаралаша контрреволюце низаш кхота а даь, духьалдаьхадар Тирка йисте лоархІамегІа йолча политически экономически центрашта — Грознена, Владикавказа. Советски Россехи ЦІеча Эскара керттерча низехи Терски республика дІа а хоадаь, Октябро мел даьр хІалакде беннабар уж. Цу деношка парте Центральни Комитето Серго Орджоникидзе Малхбоален Россе Чрезвычайни комиссар а ваь, Тирка йисте хьожавир. 1918 шера 13 июле Владикавказе кхаьчар из, хІаьта 23 июле, Іуйрийна укхаза хьайиллар Тирка халкъий IX съезд. Контрреволюционни гІоттам бохабеш Советий Іаьдал чІоагІде декхар дар цунна хьалхашка лаьттар.

6 август хьатІадоагІача бус мятежникаш Владикавказа тІалата кийчбелар. Орджоникидзе кулгалдеш хиннача владикавказски болхлошен красноармейцашен гІалгІай мискача нахацеи Грозненски красноармейцашцея цхьана хІалакбир кІай казакаш.

Бичераховски ордингаша беррига низ тІабахийтар революционни болхлошен нохчий мискача нахей лораеш лаьттача Грознена.

Ший дагалувцамашка Зинаида Гавриловна Орджоникидзес укх тайпара масал доаладаьд :«Цхьан командираца фронта линега хьожаш вар Серго. Цо теркамца Іомайора Граничная яхача улица тІара чІоагІаленаш, бІухоща, йІаьххача хана къамаьлаш дора. Водаш-водаш позицеи юкъмоттиге кхаьчар из. ЦІавхха аьрда оагІорахьа топаш яьлар, кІайказакаш тІалата болабеннабар.

— Долле, цига долх вай, — аьлар Сергос, шийна тІехьа хиннача новкъосташкахьа юха а хьежа. Уж дІахьалхашкахьа болалуше а, цІаьхха тІехьашкахьара говра баргий татен чІоагІа гІараши хезар царна.

— Малашб уж? — хьаттар Сергос города центрера шоаш болча оагІорахьа хьабоагІача говрбаьрашкахьа юха хьежа. Акхар къамаьл юкъагІдаьккхар «ура» яхаш деттача цІогІо. Пулеметий пхорчашта юкъе гІолла Граничнии улицагІа тІехлийлхабар къовсамхой. ГІо де боагІаш бола Шерипова говрабаьреш бар уж. Нувра фуа ІотІа а вийрза, отряда хьалха хехка воагІар дегІ-кеп дола говрабаьри.

Сергона вайзар из: Тирка халкъий IV съезде Сергойна вайза мискача нохчий баьчча Шерипов Асланбек вар из.

— Фу ловзар да из, — эгІазвахар Серго.

— Духхьал пулемета кІал ма лелхий из-м, — аьлар командирех цхьанне. Доз долча хана ше фу леладу хац Шериповна. Эггара кхераметІа йолча моттигашка чуух.

Говрбаьреша меттахьа техар моастагІчоа. Пулеметаш сайцар. Самооборона группа окопашкара хьалъара а яьнна, лоаманхой санна атаке яхар.

Шерипова отрядо гІо дарах кІезига садаккхийтар цІеча бІухошка.

— КІант ва Шерипов, — аьлар Сергос нохчий зІамсарага ,операци чакхъяьйначул тІехьагІа из шийна хьатІавеча.

Безаме вела а къежаш, ший гІовтала пхьешаца юхь тІара хьацар дІадоахар Асланбека.

— Трибуна тІа дешаща Іа моастагІчоа мишта етт хов сона. ХІаьта хІанз хьа денали майрали тІем тІа бІаргаяйра сона. Операци дика чакхъяьккхар Іа. Бакъда тІехьагІа уж санна дола ловзараш кхы ма делахь. Пулемета пхошта юкъе гІолла говр хехка мегаргъяц. Хьа вахар кхы а эшаш да, из кхераме оттаде хьашт дац», — аьлар Сергос.

1918 шера 12 октябре Грознера Владимир Ильича цІерагІа телеграмма яхар: «Цахаддаш кхаь бетта къовсам лоаттабаьчул тІехьагІа, тахан Грозненски ЦІеча Эскаро контрреволюционни бичераховски эпсарий бандашта меттахьа техай, уж Грозненски станцера ара а боахаш.

ХІама ца дуташ йохаяьй эпсарий бандаш, шоаш байдда дІаболхаш фатагени бензини чудолча массехк резервуарах цІи техай цар. ЦІи йоаяра де дезар даьд. Фатагенен бензинен миллион пунташ кІалхаръяьхай... Орджоникидзе.

ХІаьта 14 ноябре бичераховски бандаш эша а яь яьккхача коталонна хетаяь парад хилар Грозне.

Парад дІаэцаш вар Орджоникидзе.

Деникина ордингa духьала дерригача халкъа къовсам болабелар. 1919 шера Сергос Ленинга телеграмма яхьийтар: «Владикавказа гонахьа, ГІалгІайчене тІемаш латта 7-гІа ди да. Беррига а гІалгІай цаІ санна духьалъэттаб Советий Іаьдал лораде. ЦІеча Эскаро, Курскии Молоканскии слободкаша турпале юхаетт казакий контрреволюционни бандаш.

4 феврале хиннача герзаца кийчденнача гІалгІай халкъа съезде аз могадарах дІахкайкаяьй Горски Советски Республика.

Нохчийчено красноармейцаща цхьана юхаетт Грознена гонахьара бандаш. Новкъост Дьяков керте латташ бола Сунженски лине казакаша чІоагІа хьаллоац Советий Іаьдал ,артиллереца контрреволюционни станицаш йоха а еш. ГІалгІай цІаккха а ца хиннача тайпара дог ураэтта ба.

Къулбехьен Кавказера контрреволюци цІенъяь дІаяккхара Хьа гІонга хьежаш да тхо».

Граждански тІом чакхбаьнначул тІехьагІа партес Сергона тІадехкар халкъа боахама фронте эггара бехктокхамегІа дола декхараш.

Из Іалаьмате боккха болх бар.

Орджоникидзе леладаьчох а цун уйлаех а цу шерашка Александр Серафимовича укх тайпара яздаьд: «Машинаш еча заводе со воде — ер-м новкъост Орджоникидзе ма вий! ЦІеча Эскара маневраш йолча хана танкашка, самолеташка, орудешка хьожаш со хуле — укхаза а новкъост Орджоникидзе! Хьо миччахьа воде а, миччахьара воагІе а — новкъост Орджоникидзе. Цул къайлавала моттиг яц, цунца вІашагІветталу хьо, из массанахьа гу хьона...

Массадолчул а чІоагІагІа со цецвоаккхаш да гІулакхаша хьалвикъа воалла саг, цу юккъера хьа а ийкхе, деша Іоховш хилар.

Бакъда, цо кхыбарашта а хьехар, ше а дешар. КІаьд ца луш, наб йоаеш, са ца лоІаш дешар цо».

«Тамашийна сaг вар Серго Орджоникидзе, аз хозахетарца хьехаву из, — яздора Генеральни конструктора, кхозза Социалистически Къахьегама Турпала Андрей Николаевич Туполева. — Из иштта дика вайзар сона Чкалови Громови Северни полюса тІехбовлaрга кийчо еча хана денз. Из перелет комиссе кийчъергйолаш лаьрхІар, хІаьта комиссена керте хиннар Орджоникидзе вар. Укхаза иштта вайзар сона из, кхыметтел чІоагІа веза а велар».

Горьковски автозавод, Магнитка, Челябинска, Запорожьера домнаш, Донбасса шахташ, Ленинграда тІехдика станокаш, уж дерригаш а вай пятилеткай летописа мугІараш да, цу дерриганешка а хІара денна Сергос лаьца дакъа, цун уйлаш, планаш, хьехамаш...

Цу толамех чІоагІа доккхал дора Сергос, Даьхенах дог лазаш, из йІаьхегІа хилар ловш вола саг вай лаьтта хьахулаш воагІаш чІоагІа гІадъухар из.

Серго Орджоникидзе. Цун цІи лелаю городаша, заводаша, колхозаша, институташа, шахташа, кемаша...

Л. СЕМЕНОВ.

Партийни вахар: перестройкеи кадраши

БАЛХА ТІАРА МУКЪАВАЛИЙТАР

ПАРТЕ райкома заседаней зал тІанк аьнна хьалйиза яр. Зала цхьан оагІорахьа — бюро членаш, вокх оагІорахьа — предприятей, совхозий директораш, партийни организацей секретараш, специалисташ. Цу тайпара нах вІашагІкхийттача моттиге чоалхане халкъбоахама декхараш, районни масштабагІа дола дешаш къестаде доагІар, бакъда, уж нах вІашагІкхийттабар кхыдолча гІулакха.

«Сельская жизнь» яхача газета редакце каьхат яздаьдар РАПО Шалински совета председатель хиннача А. Я. Лутаева, хІаьта оаха лаьрхІар района кулгалхошта из дІадовзийта. Авторо хоам бора парте райкома хьалхарча секретара Н. И. Айдинова гІожача тайпара администрировани еш хиларах, цо критика ловш ца хиларах, бахьан а доацаш из Лутаевх гІерташ хиларах, цудухьа ше балхах мукъавалийтав йоахар.

«Цхьаккха бахьан а доацаш Айдинов сох гІерта волавелар, — йоах письмо тІа, — соахка январь бетта «Сельская жизнь» яхача газета «Бохам барах дац дувцар» яха статья араяьнначул тІехьагІа. Статья тІа доаладаьдар совхоза директор хиннача Б. А. Абаевх из говза организатор а хІамах кхеташ кулгалхо а ва, бакъда, парте райкома хьалхарча секретара гоамваларах балхара дІаваьккхав из, аьнна са дешаш. Уж дешаш аз алар дицде маганзар Айдиновна, хІаьта юххера цох хьахиннар фуд аьлча, из да укх шера хоржамашта хьалха хиннача кампане районни Совета депутаталла кандидатий спискана юкъера са тайпан цІи дІайоаяр. Депутаталла харжанзар со, цудухьа автоматически ваьлар РАПО совета председатела балхах».

Письмо тІа йийцача фактех шоашта хетар аьлар цига хиннача райкома бюро членаша, боахамий а районни службай а дуккхача кулгалхоша. Къовсам иккхача моттиге массане а хІана дац аьнна секретарь хьаллаьцар. Ала йиш яр, гІулакх кхетадеш да, аьнна. Тамаш яйташ духхьал цхьа хІама дар: РАПО совета членаш ба боахамий директораш, бакъда, балха тІа мел хиннача кхоачамбоацарех бола бехк Лутаевна дІатІабиллар цар, шоаех цхьаккха гІалат ца доаллаш санна. ХІаьта керттердар: шоашта хет-хетар а ца дувцаш, цхьа текст ешаш санна къамаьлаш даьраша дийцачо уйла яйтар. Бюро членаша а Айдинова ше а цхьан багара доагІаш санна аьлар, Лутаева редакце яздаьр бакъдац — цун кандидатура вІалла отта а яьяц райсовета депутаталла харжа. РАПО совета хьалха хинна председатель тІах аьнна а оперативни а вацар аьнна бехк баьккхар директораша... Духхьал цхьанне — «Зори Кавказа» яхача совхоза директора — А. Б. Абаева (из Б. А. Абаева воІ ва) кхыдар аьлар:

— Лутаев балха волча хана, — зале багІарашта Іоттар йир цо, — шоана массанена мегаш вар, юхьдухьала а къайлагІа а из хеставора оаш. ХІаьта хІанз из балха вац, цхьанне шоашта бекхам бар кхераш из хоттала керчаве кийча да шо...

Кхы а шин саго хьаллаьцар Лутаев, вокхар дош аланзар. Нейтралитет лаьцачарна юкъе вар агропромышленни комплекса болхлой профсоюза райкома председатель А. Г. Магомедов. Айдинова оагІув хьаллоацараша РАПО совета председатель хинначун кхоачамбоацарех дувцача хана бордбордагІа вела а велаш, царга ладувгІаш вагІар из. ХІаьта массехк ди даьлча мукІарал дир:

— Из къамаьл хилалехьа цхьа-ши сахьат хьалха боахамий берригa директораш райкома орготделе заведующе Г. Батаева кабинете хиннаб. Цига со а вийхавар. Хьалхарча секретара ловш хиларах Лутаевна компрометаци е еза яхаш къамаьл дир цо. Цу бІехача гІулакха юкъе дакъа лоацаргдац, аьлар аз.

Ши ди даьлча цхьаькха цхьа хІама а гучадаьлар. Тхона бе кхаьчар Шалински райсовета депутаталла кандидатий юххьанца оттаяь список, из кийч а яь, бюро йийца хиннай моттигашкарча Советашка хоржамаш де кийчо еча хана. Цу документа тІа номер 149 а йолаш латт: Лутаев Ахмед Якубович — РАПО совета председатель». Цун кІал кулг яздаьд Н. Айдинова.

ИЗ ИШТТА дале а, критика ярах Айдинов бекхам беш хургхиларах теша лацар. ХІана аьлча, дувцар партийни кулгалхочох ма дий. Вешта, вай хана вІалла хила йиш йолаш хІама а дий из? Цул совгІа, Лутаева кхыметтел критика а мича яьяр Айдиновна, шийна хьийхача а ше лоархІача а директорах дика дош мара мича аьннадар. ТІаккха вІаштІехьа дий-хьогІ шийна дагахьа хеташ дар гуччахьа дІааларах сагах гІертилга?

Тха дагардар дайзача санна юххьанца тхо вІашагІкхийтача цу хьакъехьара къамаьл Николай Ивановича ше дІадоладир:

— Абаевца со во валаре, цун воІ совхоза директоралла болх беш хургвацар.

Ший лоІам бар де низ дІакхоачаргболга хьахойташ дар цо аьннар, амма логика йолаш а дар. Бакъда, тхо РАПО дахача цига тхога аьлар: зІамагІвола Абаев директоралла хьожавар говза дагадеха хІама дар. «Зори Кавказа» яха совхоз Шалински районе хинна ца Іеш, республике а эггара тІехьабусача боахамех я, хІаьта райагропрома болхлошта хетачох, Айдинов дагахиннав цхьа-ши шу даьлча Абаевх директор хургвоацилга ерригача района дІа а хьекха, «производство йохаярах» цунна доаггІаш дола таІазар де. Бакъда, ший да санна тІах аьнна а боахам лелабе ховш а вола къона кулгалхо совхоза гІулакхаш бІубенна тоаде волавелар. Директора гІулакхаш тоадала доладелар, бакъда, парте райкома хьалхарча секретарэцара дараш... хІара ди массаза доал талха доладелар.

Ераш да парте райкома хьалхарча секретара балха стиль геттара дика йовзийташ дола кхы а ши документ. Тхона хьалхашка улл «Госкомсельхозтехника» Шалински межрайонни объединене управляющи хиннача Д. Д. Тамкаевна енна ши характеристика. Царех цаІ я уголовни дош гІоттадаьча сага мара яла йиш йоацаш, вож — наградной отделе яхьийта кийчйича санна. Газет дешараштa хетадала таргалу цу шин характеристикана юкъе нонагІо ха енна хургья, аьнна. Саго гІалаташ дувлийта хургда, тІаккха уж дІадаьха хургда цо. Ай мичара, уж шаккхе райкома бюрос цхьан дийнахьа а цхьан сахьата а чІоагІъяьй. Дикаяр — дІаехарах парте обкоме дІаяхьийтай, вогІъяр — «гаьннардар гуш волча» парте райкома хьалхарча секретаро ший сейфа чу Іойиллай. ХІаьта цу шоллагІча характеристико де доагІар а дир: хІанз Д. Д. Тамкаев «Зори Кавказа» яхача совхозе керттера инженер ва. Из объединене управляющи волча хана «Госкомсельхозтехника» коллектив Сийлен улга тІара Іойоалаш хиннаеце а...

Из балха тІара мукъавалийтара бахьан а РАПО совета председатель дІаваккхар санна да: цхьан хана, цхьан хІаман тІехьа районни секретарь раьза воацар дар.

— «Бохам барах дац дувцар» яха статья араяьнначул тІехьагІа, — дагалувц А. Я. Лутаева, — Айдинова ше волча дуккхаза вийхар со, — Б. А. Абаевх корреспондентага аз аьнна дешаш ма аьннадацар, аьле каьхат язде, йоахар. Аз, кхетадеш ма хиллара, ак аьлар, цул тІехьагІа цо кхерам тІатессар сона: «Уйла елахь, РАПО совета председатель волаш болх бе безаргбийхьогІ хьа...».

Инициатива ца хиларах, мекъа хиларах, района юрта боахам бохабеча дІакхоачабарах балхара дІаваьккхав Лутаев тхога ала гІерташ вар Николай Иванович. Иштта дий-хьогІ из? ДІадахача шера итогех бІарчча хьайийцача района юртбоахама производство укх тІеххьарча дуккхача шерашка санна зе деш яц, баь пайда боккха беце я. Шекара свеклаш кхеяра задани, бакъдар аьлча, кхоачаш ца еш йисар (цу гІулакха Іеткъар хаоттам), хІаьта дуккхача кхыча культурай ераш тІеххоачашйир. Пленуме яьча ший доклада тІа парте обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева белгалбаьккхар Шалински районо баьккха къахьегама толам. Республика Госагропромо 1986 шера 13 ноябре техача приказагІа А. Я. Лутаевна ахчан преми елар.

ТІаккха дІахо фу хилар? Цох-м, боккъалдар аьлча, хьоахаде а безам багІац — иззал логика йоацаш а нийсхо йоацаш а да деррига. Госагропрома коллеге (тІехьагІа гуча ма далларца) кхо саг юкъе а волаш, решени тІаэц (кхетадеш ма хиллара, парте райкомаца дага а яьнна), Лутаев балхара дІаваккхарах, хІаьта цу гІулакхе волаш цхьа шу мара а даьккхадац цо. Из приказ а техад цу 1986 шера 13 ноябре.

— Из оаха балхара дІаваьккхав шекара свеклаш, дулх а фуаш а дахара планах район лоархІа ца ярах, — хинначун духтІадоах тхо Госагропрома председатела А. И. Воронкина.

Деррига а иштта да. Бакъда, дулхи фуаши дІадалара задани районо кхоачашъяьяц шоай планех «Кавказ» яхача а «Северо-Кавказская бройлерная» яхача а птицефабрикай коллективаш лоархІа ца ярах, хІаьта уж предприятеш РАПО-на чуйоагІаш а яц.

Республика Госагропрома коллеге решени тІайийцачул тІехьагІа, дикача детективе санна хилар дІахододар. Укх шера бархІлагІча январе парте райкома бюрос из хилалехьа цхьа бутти ах бутти хьалха (!) «Грозненский рабочий» яхача газета тІа араяьнна «Хувцамаш хиларга хьежаш» яха статья ювцача хана Лутаевна на вид оттайир. Цул тІехьагІа ши бутт баьлча, парте райкома хьалхарча секретара инициативагІа, РАПО совета председатель оттавеш хоржамаш ду. Оалаш ма хиллара, общественни хьисапе цига урхаш ший бе йохк цо, хІаьта Лутаев балха воацаш вус. Парте райкома бюро член хиларах тарра, апреле дина духьалара ленци ешача хана даьлах тешаш хиннача цхьан коммуниста цІи ца яккхарах Лутаевна выговор елар. Ткъаь пхелагІча мае Батаева телефон техар исполкома секретарага А. А. Кагировга райсовета депутаталла кандидаташта юкъера Лутаева тайпан цІи дІайоае, аьнна...

Вай дувцаш дола хІама хиннад Нохч-ГІалгІайчен столицана ткъаьи итт километр совгІа мара гаьна йоацача районе. ХІаьта из парте обкомана, республикански организацешта фуд ца ховш нийсденна хІама а дац. ЗаконагІа доагІаш хаттар отт: цхьаккха саг юкъе хІана иккхавац цу историна? РАПО коммунистащца, боахамий къахьегама коллективащца дага хІана баьннабац? Тамашийна дале а, бакъдар иштта да: парте обкома юрта боахамен хІамаш чакхйоахача промышленностен отделе Лутаев Госагропрома коллеге балхара дІаваккхарах хІама хацар. Парте областной комитетан республикански организацештен юкъе гІулакхаш иштта леладеш йолча системах фу ала йиш я?

Цудухьа дий-хьогІ Шалински районе кадраш геттара дукха хувцаш хилар? Масала, 1958 шера денз «Джалка» совхозе хувцаеннав 19 директор, хІаьта кхетадеш ма хиллара, цу 30 шера зенаш деш болх бу цун коллективо, «Автуринский» совхозе шин шера кхоъ хийцав. «Зори Кавказа» яхача совхозе укх тІеххьарча шин шера виъзлагІа кулгалхо венав. ХІаьта дукхагІйолча хана керда оттабаьраш дІабаьхарел дикагІа а хилац.

Фуд из: гІалат далийтар да е бІарг дІа ца кхачар да? Хетаргахьа, из а вож а да, цул совгІа фуннагІа дой а могийтаргда, аьнна хетилга а да. Цу тайпара вывод сов чІоагІа ю аьнна мотте а, бакъда, районе эттача хьалах кхыча бесса оалалац. Кулгалдеча боахама кадраех эхь-бехк ца хеташ Шалински райкома болхлоша, хьалхарча секретара леладеча дуккхача хІамаех парте обкомага хоам бир Д. Д. Тамкаева. Цу хана денз кхо бутт бала боалл, бакъда, цунна жоп деннадац. Июне обкоме заявлени язъяьй Лутаева а, цох а хІама хиннадац. ХІанад из иштта?

...Ткъаьи цхьоалагІча июне, хоржамаш хулача дийнахьа, номер 12 йолча Германчугарча йиъ мандатни хоржамий округе 740 харжархочо бюллетенаш тІара дІайоайир райисполкома председатела Х. Г. Багашева тайпан цІи, хІаьта цунна метта ялх бІаь саго ІотІаязйир А. Я. Лутаева яр. ХІаьта Лутаевна цох хьахинна хІама деце а (округе 3362 харжархо ва), хьалха райсовета депутат а кулгалхо а хиннача, вІалла деце саг хиларах тарра наха цун сий делга хьахьокхаш деций из!

С. ЛОРСАНУКАЕВ,
М. ФОМИН,
«Сельская жизнь» яхача газета спец. корр. Нохч-ГІалгІай АССР.
(1987 шера 31 июлера «Сельская жизнь»).

БАХЬАУДИНА КХАШКА

Мехка цІихеза саг ва Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза механизатор, Социалистически Къахьегама Турпал, КПСС обкома бюро член Кодзоев Госпой Бахьаудин. Ткъаь иттлагІа шу да Бахьаудина ТІой-Юртарча совхозе хьаьнала къахьега. Цхьа шу дІадахийтадац цо кулгалдеча звенос хьажкІаш яхара план шозза-кхозза тІехкхоачаш ца еш. Чот яь варгвоацаш дукха хьажкІаш дІачуеннай паччахьалкхенна цо а цунца цхьана къахьегаш болча механизатораша а.

Шийн эггара дикагІа дола вахара шераш из шийна езаенна культура хьалкхееча дІаденнад Кодзоева. Хьахиннав цох боккъонца вола говзанча. ХІара шера цо хьалкхееча хьажкІашка хьежа вай а лоалахарча а республикашкара дукха нах ух. Цун балха опыт дІанийца доккхий толамаш доахаш къахьегаш бола механизатораш кІезига бац Назрановски а республика кхыча а районашка. Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 100 центнер хьажкІаш йоахилга доларгдоаца дош а хинна дІаэттад цун вахаре. Иззал хьажкІаш яьхар цо кулгалдеча звенос дІадахача, чІоагІа йокъал лаьттача шера.

...Укх шера май бетта къалхарча деношка Бахьаудин шийн звеноцарча новкъосташца Гадиев Микаилцеи Оздоев Русланацеи хьажкІаш дІаювш воаллар. ДІаяхача гурахьа минеральни удобренеш тайса, аьха Іодилла хиннача лаьтта бІаьсти кхы цІаькха макхаши культиваторaши яьха, дІаювш яр 200 гектар хулача кхай тІа ЗСПК-704 яхача югославски селекцех йола хьажкІаш. Механизатораша лелайора хьажкІий фийгаш геттара нийса дІадувш йола Румыне яь сеялкаш. АргІанарча гон тІа ше кхаьчача, юхьа тІа даьнна хьацар дІа а даьккха, МТЗ-82 яхача трактора тІера Іоваьлар Кодзоев.

— Со раьза волаш дика болх бу Микаила а Руслана а. Агротехнико дІа мел дехаш дола гІулакхаш лерттІа чакхдоах. Оаха лерхІ хІара гектара тІара 100 центнер фуалъяьха хьажкІаш яха, — аьлар Бахьаудина. — Ераш йоацаш кхы тІа 200 гектар хьажкІаш, 200 гектар вІашагІъэзаь хьажкІаши генараши, соргои, сояи, суданкеи дІае езаш а да тхо. Уж культураш хьалхеергья доакъара лаьрхІа. Хьожаргда цар тІара планал дуккха дукхагІа хьувкъам чуба.

ХІанзалца аьннача дош долаш хьабаьхкаб Кодзоев а цун новкъостий а. Со тийшар укх шера а цар боккха толам боаккхаргхиларах, хІана аьлча бІарахьажа догдоагІаш хоза бора механизатораша болх. Доккхийча кхай тІа цхьа галинг яцар бІаргагуш. Царех а цар хьинарерча къахьегамах а доккхал деш, дега чура царна баркал аьнна дІавахар со цу дийнахьа совхозера.

...Шин бутт баьнначул тІехьагІа юхавахар «40 лет Октября» яхача совхозе. ТІой-Юрта Іочукхоаччача наькъала аьтта оагІорахьарча шибІаь гектар хулача кхай тІа Кодзоевеи цун новкъостешеи доакъара лаьрхІа дІайийна хьажкІаш хьокхаш боахкар механизатораш.

— ХІара гектара тІара 350 центнер моша доакъар доал, — аьлар совхоза керттерча инженера Дударов Бахьаудина. — Вокх 192 гектара тІара баьцаш чуэца йолаергья хІанзчул тІехьагІа 10—12 ди даьлча. Тахан хьокхараш хьалха дІайийнараш я.

Цига кхай тІа вар Кодзоев Бахьаудин а. Баьцаш хьокхаш боахкар доакъар кийчдеш йолча Гиреев Закре керте латтача мехотрядера болхлой. Геттара листа, сага дегІал лакхал хургйола сийна баьцаш хьокхаш хьайоагІа Гелисханов Абоязити Полонкоев Мувсаи тІабагІа комбайнаш. ХІара итт минут массаза яла комбайна кІалхара хьайоагІа мошача доакъарах бухь боаккхаш етта тракторни лафет. КонвеерагІа дІаух доакъар кхухьаш йола Дзауров Руслана, Дугиев Махьмада, Яндиев Ювсапа, кхыбараша лелаю тракторaш. Мукъадаьнна лаьтта оахаш йоахк Зурабов Шабазгирии Горбаков Гурсмани тІабагІа тракторaш.

— Укх кхай тІа Кодзоева звенос укх деношка доакъара лаьрхІа кхы цІаькха а хьажкІаш дІаювргья. ХІара гектара тІара кІезигагІа даьлча а 150 центнер доакъар даргда, — йоах шоай балха раьза волча Гиреева.

Орджоникидзерча Горски юрта боахама института Іилманхошца чІоагІа доттагІал тесса ба совхоза кулгалхой, специалисташ, механизатораш. Цар еннача рекомендацех дІайийнай Кодзоева звенос вІашагІа а эзь уж доакъара культураш май бетта 15—17 деношка. Уж а цхьа кІира совгІа ха яьлча хьакха йолаергья.

— Акхар хІара гектара тІара 450—500 центнер моша доакъар лургда, — йоах Бахьаудина. — Ераш санна дика хьатІаьнналацар лаьтта шийла долча хана оаха дІайийна бархІ гектара тІара яраш. Царех хІара гектара тІара 350 центнер яьккха йолаш тешшаме да иззал доакъар 192 гектарех хІаране тІара оаха доаккхаргхилар.

Укх шера догІаш кІезига дийлхад цига. Кхоачамболлаш тІоадал хиннаеце а нах цецбаллал дика хиннай баьцаш. Гуш да Кодзоева, цун новкъосташа Гадиева, Оздоева еррига шоай говзали опыти тІаяхийта уж культураш дІайийна хилар, институтерча Іилманхоша ма яххара цхьаккха а тайпара бехк боаккхилга йоацаш деррига балхаш лерттІа чакхдаьха хилар.

Баьцаш дІа-хьа а тетташ, царга хьожаш ва Бахьаудин. Безаме я механизатора юхь. Цунна ма хетта хиннай уж.

— ЦІаькха цхьа дика догІа делхаре кхы хІама эшацар тхона, — оал цо сигалена хьал а хьеже. Цу дийнахьа кІезига дийлхадар из. Цхьабакъда, эшачунга хьежача Іодийлхар вІалла лархІа дезаш а дацар. Цун м а р а кхы гІайгІа ешвацар Кодзоев. Цу бийсан дика догІа дийлхар цун а кхыча а механизаторий кхашка.

Номер пхиъ йолча Арчаков Султангире кулгалдеча бригада чуйодаш я Кодзоева звено. Доакъар хьокхаш боахкача механизатораша беча балха тІахьожам лоаттабеш вар бригадир. Арчаков а комплекса начальник Гиреев а раьза болаш дІахьора цар шоай болх. Геттара лохига тедар комбайнераша баьцаш. ХІаьта кхай тІа гІолла дІа-хьа хьежача хьакханза цхьа мергІилг дацар бІаргагуш. Гуш дар совхоза керттерча инженера Дударова технически службас техника дика кийчъяьлга, комбайнашта лерттІа регулировка яьлга. Цул совгІа, доакъар кийчдеш йолча техникана доагорцеи смазочни материалашцеи кхай тІа заправка елга, заявочни ремонташи кхы тІа эша технически гІулакхаши дукха ха ца йоаеш чакхдоахилга вІаштІехьдаькхад.

Укх шера шин эзар тонн гаргга йол, силос — ялхайтта эзар тонн, ча — бархІ эзар тонн гаргга кийчде дезаш ба Гиреева кулгалду механизатораш. ХІанзле цар кийчъяьй цаІи ахи эзар тонн гаргга йоли сенажи. Шоай совхоза хьайбашта шортта доакъар Іалашде йиш хулийташ дика хьувкъаш йоагІа Кодзоева а совхоза кхыча механизаторий а звеноша хьалхею культураш: хьажкІаш, доакъара свеклаш, цхьан а дукхача а шерашка тІаювла баьцаш.

...Доакъара лаьрхІача культурашка хьежа даьлча тхо долх укх бІаьсти Кодзоева звенос ялатий хьажкІаш дІайийнача кхай тІа. Из улл совхоза конторана цхьа километр мара гаьна доацаш. ДІаюкъе ваьлча саг къайла а воаккхаш, листа хьу санна латт ЭСПК-704 яхача югославски селекцех йола хьажкІаш. Сона цІаккха а бІаргаяйнаяц цу тайпара яраш! Царна юкъе бІаргагуш оасарах хІама дац, духхьал цхьа Іаьржа лаьтта мара. Гуш да Бахьаудина, цун новкъосташа Руслана, Микаила хьажкІашта гІулакх дика даьлга.

— Шишша кІира юкъе а долийташ, кхозза обработка яьй оаха лаьтта кІаьддеши оасар дІадоаккхаши, — дувц Кодзоева. — Оаха лелаю культиваторaш уж ши операци цхьана чакхйоаккхаш а.

— Царна реставраци яьр Бахьаудин ва, — тІатох шоай механизаторех доккхал деш волча Дударов Бахьаудина. — Укхана хеттача тайпара, культиватора хьалхашка тха аьшкапхьараша Гадиев Гурсманеи Кодзоев Хьажмурадеи хьа а даь аьшка урсаш дехкад. Цар баьцаш тедарал совгІа, лаьтта цамцадоаккх, хІаьта царна тІехьа йолча зІамигача нохара хьисапе йолча культиватора мугІараштa юкъера цу хьалха йолхараша кийчдаь лаьтта хьажкІий овлашта дІатІеи хьатІеи детт.

— Из рационализаторски предложени Кодзоева шин звенои балха юкъейоалаярах гербицидаш а етташ, химически оасар де ца дезаш нийсделар гІулакх. Дукха ахча дІадодаш йола уж молхаш етта ца езаш болх вІаштІехьбаккхарах кходаь рузкъа а кІезига дац, — дІахо дувц Дударова.

— ДегІайоагІаш латтача хьажкІашта гербицидаш оаха йийтта яларе иштта хургьяцар ераш, — йоах Кодзоева. — Химически оасар даьчул тІехьагІа дегІ ца даьхаш 10—12 ди доаккх хьажкІаша.

СалоІилга дага ца дохаш къахьегаш ба механизатораш укх шера шоаш тІаийца социалистически декхар толаме кхоачашдара. Из доккха да. Цар дош деннад 200 гектарах хІаране тІара 100 центнер хьажкІаш яха. Гуш да, из цар толаме кхоачашдергхилар. Къонахий болча наьха дош массаза чІоагІа хиннад!

Кхы цхьаькха 200 гектар хулаш дола кха а да Кодзоева звенос ялатийна лаьрхІа хьажкІаш хьалкхееш. Из а цхьа ах километр мара гаьна доацаш улл. Кхыча бесса аьлча, хьажкІаш тІайола шаккхе кха вІашгъюхxe да. Механизатораштa аьттув болаш хІама да из. Цхьан кхай тІара гІулакхаш даь баьлча, шоллагІчун тІа бовла йиш я дукха ха ца йоаеш. Цул совгІа, пайда ца беш тракторaш дІа-хьа хехка езаш а бац.

КхоалагІча кхай тІа хьажкІаш дІайийнай Кодзоева звенос соахка гурахьа дІайийна хинна рапс чуийцачул тІехьагІа. Цига хьалкхeeраш я БЦ-6625 яхача югославски селекцех яраш. Уж дІайийнай механизатораша июнь бетта хьалхарча деношка. Цудухьа май бетта хьалхарча деношка дІайийнараш санна лакха еце а, низ болаш йоагІа.

— БЦ-6625 яха хьажкІаш ЗСПК-704 яхарел 25 ди хьалха кхачаш я. Шинна а кхай тІара хьажкІаш цхьатарра чуэца йиш йолаш кхачаргья. Акхарех хІара гектара тІара 50—60 центнер фуалъяьха хьажкІаш яргья, — йоах Кодзоева. Цу дийнахьа кхоалагІа царна культиваци йоаккхаш боахкар звеной механизатораш. Оасарах хІама дацар уж болх баь чакхбаьннача кхай тІа. Из болх баь а боалар уж 30 гектара тІара яраштa обработка йича.

— ХьажкІаш чуэцача хана геттара урагІа а яха сийнеи мошеи йолаш хургья сорго. Вайна ма харра, комбайно ялх мугІ хьажкІаш хьокх. Цу наькъа цо хьокхаргья бинъ мугІара хьажкІаши шин мугІара соргои. ТІаккха цун моша баьцаши докъаденна гІадамаши вІашагІъувргда. Хьахул башхадика сенаж. Иштта болх бе лаьрхІа да тхо, — дувц сона керттерча инженера Дударова.

— ХІара гектаро лургда кІезигагІа делча а 180—200 центнер доакъар, — тІатох цо аьнначоа Кодзоева.

Кхаь механизаторах латташ йолча цун звенос укх шера 600 гектара тІа хьалкхею ялатеи доакъареи культураш. Нах цецбоалаш дика хьувкъаш а йоагІа уж. ХІанз цига вахачоа бІаргагургья уж, тамашийна хьажкІаш, форда талгІеш санна михо лестаеш ягІа доакъара культураш.

С. АУШЕВ.

Оаха яздаьчун лерагІа

«Мишта йийкъар квартираш?»

Иштта керте яздаь яр укх шера 2 июле «Сердало» газета тІа кепатеха статья. Цу тІа дувцар г. Назране квартираш наха дІаекъача хана цІенхаштта закон телхадаь хиларах.

Статьяна жоп луш редакце дайтача письмо тІа КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара А. А. Мякиева яздаьд:

Статья тІа дувцараш тахкара парте райкомо вІашагІъеллача комиссена гучадаьннад халкъа депутатий Совета исполкома райисполкома председатела заместитель Х. Я. Тимурзиева керте латташ хиннача жилищни комисте бехкагІа квартираш дІаекъача хана Закон а квартираш дІаекъара порядок а цІенхаштта телхаяь хилар, из бахьан долаш райоверча къахьегамхоша дукха жалобаши заявленеши ахийта хилар.

Статья тІа ювца Л. А. Цолоева, цун дезал чуІеш долча цІеной боарам хила боагІачул кІезигагІа хилар бахьан долаш, хІанз долаш долча законодательствагІа эггара хьалха квартира яла езарий списка тІа квартирни учете юхаметтаоттае йоагІа. Райисполкома тІадиллад из дош къоастаделга.

Квартираш дІаекъача хана цІенхаштта гІалаташ дувлийтар, цу хьакъехьа къахьегамхоша дукха жалобаши заявленеши ахийтар теркал а даь, КПСС райкома бюрос 1987 шера 4 июле хиннача райсовета сессе райисполкома председатела заместителалла харжийта могаьяц Х. Я. Тимурзиева.

Цул совгІа, 1987 шера 28 июле КПСС райкома бюро дийцад «Районе жилищни законодательство цІенхаштта телхадарах» дола дош райкома бюро хьалхагІа дувцача хана райисполкома юкъхьанцарча парторганизаце собране шийна строгий выговор яьй яха информаци харц йолга ховшше а из къайладахьа Х. Я. Тимурзиева гІортарах дола дош. Из бахьан долаш а, хІаьта иштта квартираш дІаекъача хана цІенхаштта дола гІалаташ дарах а парте райкома бюрос Х. Я. Тимурзиевана строги выговор яьй, райкома парткомиссе председателах А. Р. Ужаховх чІоаггІа бехк баьккхаб тохка а ца тохкаш райисполкома партсобране из выговор яьй аьнна харц информаци дІаязъярах.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Революце хир хоададир Никарагуа вахаре дукха иттaш шерашка массазара гІулакх хинна дІаэттача бокъо ца хилара, террора. Республике хьаяьча къама меттаоттадара правительствас дукхача наьха хьашташка хьежжа овлангара социально-экономически хувцамаш дара никъ тІаийцаб.

СУРТА ТІА: Сандинистски революци лораераш.

АДН—ТАСС.

Дуне цхьан кІирагІа

МАШАРЕИ КХЕРАМЗЛЕНИ ПРОГРАММА

«БІарччача заман лоархІам болаш да из къамаьл», — яхаш яздора цхьа шу хьалха «Санкэй симбун» яхача японски газето Владивостоке 1986 шера 28 июле М. С. Горбачева даь къамаьл доашхаш. ДІадахача шеро бІарчча а дизза а бакъдир Азиатско - тихоокеански регионерча машареи кхерамзлени дешай хьакъехьа советски кулгалхоша лаьцача позице боккха мах бар нийса долга. Шера йола керттера событи хилар ядерни герзах мукъаболчеи низагІа беш боацачеи машарах йолча Делийски декларацена кулгаш яздарца чакхъяьннача советско - индийски переговорех.

Регион ядерни лостама духьала хилара тешал ду кхыча событеша а. Къулбехьен - тихоокеански форумо Раратонга договор оттадир. Индонезе хьинаре хьалхашка йоах Къулбехьен-Малхбоален Азерча ядерни йоацача зона концепци. Австралии Нови Зеландии хаьдда духьалъювл Тайжача океане деча французски ядерни тохкамашта. Лакхлу Корейски ах гІайре ядерни герзах мукъаяккха яхаш дІадехараш. Регионa дукхача мехкашка общинаша, городаша дІакхайкаду шоаш ядерни йоаца районаш я яхаш. Филиппинашеи кхы цхьадолча мехкашеи шоай керттерча законашта юкъейинхьай антиядерни положенеш. Китаски Халкъа Республикас тІех-тІехьа дукхагІа ювц герз дІадаккхара проблематика.

М. С. Горбачева Владивостоке волаш къамаьл даьчул тІехьагІарча шера регионa паччахьалкхенашка чІоагІделар тІема наькъаца конфликтни ситуацена юкъера воалалургвоацилга, сихъелар диалог яра, конструктивни дискуссеш яра тенденцеш. Цу конфликтех хІаране шийн овлаш, М. С. Горбачева ма аллара, шийн «лазара истори», шийн дарба дара специфически средстваш я. Бакъда деррига хьаштдола оагІонаш цу тІара хьайолалой а, хІаьта керттера дар — юкъарчал доацаш конфликто юкъеэзача мехкийн халкъийн боккъонца дола хьашташ лоархІе, тІаккха йиш хургья вІаши тІаэцаргдолаш уж къоастаде. Духхьала цу позицеи тІара гІулакх ду Советски Союзон кхыча социалистически мехкашеи.

Укх деношка дерригача дунено къоабалъю «Мердека» яхача индонезийски газета хаттараштa жоп луш М. С. Горбачева кхайкаяь советски кулгалхой арахьарча политика керда йоккха инициатива. Азиатски мехкашта ловшдар хьал а лаьца, царна дагалаттар теркал а даь, Советски Союзо дІакхайкадир мехка азиатски дакъ тІара еррига юкъера гаьна йолха ракеташ дІаяха а кийча я ше аьнна, вешта аьлча американцашца Женеве еча переговорашка ювцача юккъера гаьна йолхача ракеташ тІара 100 боеголовка йитара дош дІадаккха кийча я, аьнна.

М. С. Горбачева интервьюна иштта юкъейинхьай Азиатско - тихоокеански регионе тІемаца вІаши духьаллаттилга лохдара тІаерзаяь, къаьстта аьлча, ядерни герз леладу самолеташ кІезигьярах, Тайжача океанера СССР-еи США-и тІема флотий активность лохъярах, Индийски океанера кхерамзле чІоагІъярах, ядерни тохкамаш дара доазув оттадарахи вІалла ца магийтарахи йола хьадда предложенеш а.

М. С. Горбачева хьалхашка оттаяь Азеи Тайжача океанеи ядерни вІаши духьалъоттара боарам радикальни лохбара керда план дика хеташ тІаийцай доазол дехьарча политически паччахьалкхени деятелаша, радиоси телевиденеи, дунеи халкъашта юкъерча общественносто. Дукха а дукхагІйолча откликаш тІа белгалдоаккх кердача советски инициативашка машар безаш хилар, дунеи халкъашта юкъера эггара боккхагІа лоархІам бола проблемаш гІулакхаца къоастае ловш хилар цІаькха тешавеш хьахьоккхилга. МоллагІча а советски предложенешта духьалбовлар шоашта йола правило а яь болча Малхбузерча паччахьалкхен деятелех цхьаккха а гуччахьа духьалвала лоархІавергвоацаш чІоагІа я советски предложеней конструктивни уйлеи творчески лостами.

СССР керда машара инициативаш дика лаьрхІай Вашингтоне, Лондоне, Париже, Бонне, Оттаве, кхыча столицашка а. Масала, Великобритане премьер-министра М. Тэтчера аьннад: «Юккъера гаьна йолха ядерни ракеташи «глобальни шолхача нула тІера» яхача принципа кІийлеи тІара оперативно - тактически ракеташи дІаяхара хьакъехьара керда советски предложенеш геттара чІоагІа могаю оаха». Цо тешаш дийцар, цун дешашца аьлча, оттадара цхьайола моттигаш яшхар мара хІама ца диса дола доагІаш доа советско - американски договор касталашха чІогІдергхилар а. Иштта «моттигех» лаьрхІар цо Малхбузеи Германе лаьтта латта «Першинг-1А» яха ракеташ фунагІа даь а ВІашагІхийтта Штаташ ФРГ-е йита гІертара проблема.

«Шолхача нулах» къаьгга а хоадамбеш а йолча советски предложенецара тІатІа керд-керда «гІалаташ» лехаш, Лондонеи Боннеи гуччахьа дувц кхычар хьалхадоахаш. Нуль духхьала цхьан — советски оагІонгахьа хургхиларга, хІаьта «Першинг-1А» яхача ракеташ тІара 72 ядерни боеголовка юталургхиларга зехьа догдоах Вашингтоне.

Советски предложени нийсхонгеи оагІонаш цхьатарра нийсдаь оттаярген диллача ала хІама доацаш цІена хилар хІанз бакъде дезача эттад «Нью-Йорк таймс» яха газет: «М. С. Горбачева цІаькха а хьахьекхар ше динамични кулгалхо хиларах тарра дош хаьдда оалаш а хилар. Юккъера гаьна а гарга а йолха американски советски ракеташ дерригача дунеи тІа ца магийтара барт бе кийча я Советски Союз, аьнна цо кхайкадаьчо цІаькха корзагІъяьккхар Вашингтон». «Мейл он санди» яхача лондонски газето шийн оагІорахьара белгалдоаккх, «Дунеи шоллагІа тІом чакхбаьнначул тІехьагІа массане а ядерни герз дІадаккхара хІанз санна дика таро хиннаяц», яхаш.

«Мердека» яхача газето даьча хаттараштa М. С. Горбачева жоп луш дегІайоалаяь Азеи Тайжача океанеи машар а кхерамзле а хилийтара йола владивостокски программа шерра могаеш хиларо тешал ду дунеи халкъашта юкъерча кхерамзлеи массане юкъара система хьаяра юкара деча гІулакхашка цо йоагІаш йола моттиг лацара.

АФРИКА ЛОАЦА ДОККХА ДАКЪА

ДІадахача кІирагІа хиннача Африкански единства организаце членаш йолча паччахьалкхенаштеи правительстваштеи керте латтарий ассамблея XXIII сессе дикка доккха дакъа юкъедихьад дунеи халкъашта юкъерча машареи кхерамзлени массане юкъарча система лардаш хьаяра. Цига тІаийцача Африкера герзаш дІадахарахи континент дегІайоалаярахи йолча Декларацe тІа, хІаьта иштта машара, кхерамзлена, цхьана гІулакхаш леладара тІехьа де дезарий программа тІа хьахьекхад Африка халкъаш дунеи халкъашта юкъера кхохкам мелбеи паччахьалкхенашта юкъера тешам чІоагІбеи, цІендаь герзаш дІадахара хаьдда де дезар а дергдолаш герзаш Іоадара доазув оттаден уж Іоаделга соцаден чІоаггІа хьашт долаш хилар.

Сессе дакъалоацаш хиннараша хьадийхад герзаш дІадахарагІа мукъаяьнна средстваш экономически социальни дегІаахара дІахьожадайтилга. Африкански континенте кхерамзле Іалашъяра даькъера эггара хьалха кхоачашде деза декхар да, аьннад ассамблея Африках ядерни йоаца зона елга. ОАЕ берригача членашта могадаьд августе — сентябре Нью-Йорке хургйолча герзаш дІадахараи дегІаахараи юкъерча бувзама хьакъехьарча дунеи халкъашта юкъерча конференце хьинаре дакъалоацилга.

Къаьнача колониальни ханах юхейиса ира социально-экономически проблемаш дІаяхараи оакхарий хьисапе еча неоколониалистски эксплуатацех шоай халкъаш лорадараи тІадерзадаь низаш вІашагІтохар духьа сессе дакъалоацараша решени тІаийцай Африкански экономически сообщество вІашагІйолла йолае, аьнна. ЛаьрхІа да иштта 1987 шера сентябре Аддис-Абебе ОАЕ членаш йолча паччахьалкхенаштеи правительствaштеи керте латтарий ассамблея аргІана йоаца сесси е а. Из хетаяь хургья 1971 шера 10,7 миллиард доллар хинначара 1985 шера 175 миллиард долларга кхоачаш дегІадена континента паччахьалкхенашка доаллача декхаро оттаяь кризис цхьана дІаяккхара дешашта.

ОАЕ членаш дола мехкаш хаьдда тІехьа да Апартеида адамий оамалагІа йоаца система дІаяккхараи Африка къулбехьа паргІата расови йоаца демократически паччахьалкхе хьаяраи. Цу дешах къаьстта тІаийцача Декларацe тІа белгалдаьккхад, Къулбехьен Африкаи Намибеи халкъий хьашташ, дунеи общественносто дІадехараш теркал ца а деш Малхбузеи державаша ЮАР расистий оагІув хьаллувцилга. Сессе дакъалоацараша Кхерамзлеи Совет тІахьийхай деррига чулоацаш йола кхоачашъянза яргйоаца санкцеш ЮАР-а духьала тІаэца, аьнна. Сессе дІахайтар шийн доалахьа ядерни герз хилийта лерхІаш ЮАР хилар кхераме хІама долга.

Шийн лоІамерча Африка форума решенеша бакъдир къаьнача колониальни ханагара кхаьча ира социально-экономически проблемаш дІаяха чІоаггІа лаьрхІа цун халкъаш хилар. Из деча хана Африка мехкаша лех ира а чоалхане а проблемаш, цу даькъе эсала дегІаухилга дІадаккхар, экономически хьал радикально тоадар, а долаш къоастаелга дунеи халкъашта юкъера керда экономически порядок оттаярца, дунеи кхерамзлеи дерригача чулоацача система доазонашка хІара паччахьалкхеи экономически кхерамзле Іалашъярца дІахьоргбола никъ.

Геннадий ШИШКИН. (ТАСС).

ДУШМАНАШТА — ХИМИЧЕСКИ ГЕРЗ

Кабула районе афгански контрреволюционераш химически герза, дохьаж доаллача хІамай (ОВ) запасаш Іоаеш ба. Афганистанерча АПН корреспондентага цунах бола хоам бир подполковника Абдулла Джалане. Цо дийцар, дукха ха йоацаш Кабула юхе уллача Пагман уезде мятежникий йоккха чІоагІалеи база йохаяьча хана афгански тІемахой доакъошта цигара тІера чІор ртутно - хромиеви составах долча болата пхорчех хьалйиза кулгаца кхувса бІаьш гранаташ кораяь хиларах. Из состав сага дегІаца дІанийча чІоаггІа Іаткъ нервни системана, хІаьта цул тІехьагІа саг хІалак а ву. Гранаташ тІа — баьццара гІоз боал — Джелане яхачох, НАТО мехкашка иштта маркировка ю нах боабеш йолча химически боеприпасашта.

Мятежникаш боеприпасий, герзий складаш яьча Санглах яхача чІожера хьагІарашкара корайир уж гранаташ. Цул совгІа, цигара дохьаж доалла хІамаш чуйоахка бІаьш 37-мм. патронаш корайир. Цар тІа а гранаташ тІа а хьаяьчун адрес белгалдаьккхад: «Лейк эрай, кэмикл компани, Кливленд, Огайо, США».

Иштта, 95 мм яІаьха, диаметр 24 мм, 9-мм йола ФРГ хьаяь химически патронаш кораяьй. Анализо хьа ма хьоккхара уж химически боеприпасаш хлорацетофенон чуйоаллаш хиннай. Из хІама геттара во Іаткъ бІаргашта, мерaжа, кІамаргашта, иштта цо цхьан ханна саг сакхетам чура воаккх.

Цхьан лаьтта кІалхарча складера, йоах Абдулла Джелане, тхона 300 грамм совгІа цианисти кали, фостокосин яхача чІоагІа Іаткъача дохьажа таблеткашца итташ дото, алюминиеви пеналаш корайир. ХІара пенала чу 30 таблетка яр. Эксперташтa хетачох уж таблеткаш США хьаяь я. Уж хина хьасташта, кхачан продукташта дохьажа метта тесса лаьрхІа хиннай. Цианисти калех дувцаш, аьлар Джелане, тхона кораяьр итташ эзараш бола нах боабелла яр.

Иштта контрревлюци юха а химически герзахи дохьаж доаллача хІамаехи армейски доакъашта духьала пайда ийбаь ца Іеш маьрша бахача наха духьала пайда ийбе кийчлуш ба. ДІадахача шера мятежникаша Афганистана тайп-тайпара провинцешкара итташ йолча кишлакашта химически минашца дов дир. Иштта наха мелача хина хьасташка дохьаж тесса гІертабар уж. Масала, Бамиан яхача провинце цхьан уездерча гІув чу фотоксин яхьа дохьаж тессадар бакъда, духхьал моттигерча гарнизона салтий фийла хилар бахьан долаш бІаьш нах отравленех кІалхарабаьхар.

ДРА оборона министерства АПН корреспондентага баьча хоамах афгански эскара эггара хьалха 1981 шера хьаяьхар шоай моастагІашкара дохьаж доалла хІамаш чуйоахка гранаташи минаши. Белгал ма даккхара, дІадахача шера душманаш Герат, Бамиан, Газни, Кабул, Пактия, Фарах, Вардак яхача провинцешка ОВ-х пайда ийбаьб. Укх шера май бетта Кабула 90 километр гаьна уллача Саруби яхача уезде мятежникашкара 200 совгІа американски, гаргаш йоалаш лелха фугасни химически мина хьаяьккхай. Цу факташа хьахьокх йоах афгански тІемахоша НАТО мехкаш, эггара хьалха США Афганистанах шийн химически полигон е гІертилга.

Борис ГАН, АПН соб. корр.

Кабул.

Чехословацки калейдоскоп

ЭРСИЙ МОТТ СЛОВАКЕ

Ноябрь бетта итт шу дуз А. С. Пушкина цІерагІча эрсий метта Московски института братиславски филиала.

— Тха керттерча декхарех цаІ — эрсий мотт Іомабеш е шийн знанеш керда йоахаш болчарна, эггара хьалха эрсий мотт хьехача хьехархошта, студенташта - филологашта новкъостал дар, — дувц филиала заведующе Протасова Таисия Николаевнас. — Ше хьахилча деиз тха йоккха йоацача коллективо хьехархошта эрсий метта олимпиадашка, «Пушкина памятник» яхача чтеций конкурсашка дакъа лоацараштa лаьрхІа дешара учебникаши методически пособеши оттадеча дакъа лоац. Оаха доккхал ду масала «Эрсий мотт геттара вІамигачарна» яхача хоза кийчдаьча книжках.

Тхо гІерт тхоай чехословацки доттагІашта Советски Союза вахарах дувца, цун истори, культура йовзийта. Каст-каста Москвах, Киевах, Волгоградах лаьца беседаш чакхйоах, масала, Дунайска-Стреда яхача городе Л. Н. Толстой вахарах, творчествах йола выставка вІаштІехьъяьккхар.

— Словаке баха нах эрсий мотт Іомабарца геттара чІоагІа хьашт долаш ба, — йоах Таисия Николаевнас, — цудухьа хІара шера тхо кхы а дукхагІа болх бе безаш хул. Цхьабакъда тхо цунах дегаІозале хеташ да.

В. СИМОНИДЕСОВА, чехословацки журналистка. **(ОРБИС — АПН).** Братислава.

«АНГЛИЙСКИ ЛОРДАША А ЛЕЛАБУ ТХА КОГА ГІИРС...»

Тржебиче яхача городера Густав Климента цІерагІа кога гІирс бу комбинат — Чехословаке а Европе а эггара йоккхагІеи къаьнагІеи ярех я. Укх шера цун 155 шу дуз. ХІаьта цу моравски городе иккаш хьае XVI-ча бІаьшере болабеннаб.

ХІанз Тржебиче хІара шера хоза хьабаь телата, текстильни, спортивни, цІагІа лелабара лаьрхІа 20 миллион пара кога гІирс арахец. Художникаш - модельераш хІара шера керда ши коллекци хьаю, еррига а 450 тайпара туфлеш, ботинкаш, сапожкаш, босоножкаш, кроссовкаш, сандалеш, тапочкаш арахец. Уж чІоагІа хоатта а хоатташ, Венгре, ФРГ, Швеце, Голланде, Великобритане, иштта кхыча мехкашка дІанийю. ЙоккхагІйола заказчик, эцархо — Советски Союз. СССР-а хІара шера маІача наьха, кхалнаьха, берий ворхІ миллион кога гІирс хьабайт.

— Английски лордаша а лелабу тха кога гІирс, — йоах комбината генеральни директора заместитела Милослав Кремлачека. — Малхбузен рынке чІоагІа дІанийю тІаювхаеш атта а, хоза хьаяь а йола туфлеш. Социалистически мехкашкарча заказчикаш тайп-тайпара фурнитура йола сийрда кога гІирс безаш хул. Наьха кога гІирсацара безам тайп-тайпара ба, ХІаьта тхо цар дІадехараш ма хулла кхоачашде гІерт. Тхо дунеи модаца цхьана гІа боахаш долх. Оаха иштта ФРГ, Австре, Дане, Югославе ярмаркашка дакъа лоац.

Дукха ха йоацаш Вьетнамера шоай коллегашца кооперацe хьисапе кога гІирс арахеца болабеннаб. СРВ фабрикашка тІера гом хьабу, тхо долча — айраш а хьаду, отделка а ю.

Иржи ФЛОРИАН, чехословацки журналист. **(ОРБИС—АПН).** Тржебич.

СССР чемпион

Ивановски области Кинешма яхача городе чакхъяьлар хин-моторни спортах йола СССР лично-командни чемпионат. РСФСР вIашагIкхийттача команда мугIарашка бар вай мехкахой спорта мастераш Осипов Бориси Шумаков Виктори.

ОБН — 350 яхача скутерий классе хьалхара моттиг яьккхар Б. Осипова, хIьта командни яхьашка из шоллагIа призер хилар. Цун новкъост В. Шумаков йиълагIча моттиге ва.

Кастта Украински ССР-е йолча городе Тернополе хин-моторни спортах дунен чемпионат хургья. Цига гIоргба Осипови Шумакови, судахой Т. Измайлови А. Кобиашвили.

Сентябрь бетта Грозне чакхъяргья хин-моторни спортах йола СССР кубок яккхара хетаяь яхьаш. Нохч-ГIалгIай АССР вIашагIтехача команда мугIарашка хургба Б. Осипов, В. Шумаков, Н. Островский, В. Абдурзаков, кхыбараш.

СУРТА ТIА 1987 шерара СССР чемпион Б. Осипов.

Н. КОБИАШВИЛЕ сурт.

Гиппократа дув кхоачашбеш

Дикача сагах язде цIаккха атта хилац. Из тоъал йоккха эрудици, тайп-тайпара хьашташ долаш вале хIаьта а.

Царех я Грозне́рча № 2 йолча поликлиника участкови лор Идигова Роза Магометовна. Укхаза болх бе из енай пхи шу хьалха, город Орджоникидзера медицински институт чакхъяьккхачул тIехьагIа.

Массане, из йовзаш мел волчо, цхьатарра дагабаьлча санна оал цох: «Роза шиймоттиге я». ХIанз саго тамаш яц цо лора професси харжарах. Дего хьийхаб цунна из атта боаца никъ.

БархI класс чакхъяьккхаяьлча, Грозненски медучилище деша эттар Роза. ДIадахар шераш, медицински йиша хила бокъо лу диплом бе деллар йоIо. ХIанз керда хаттар эттар цунна хьалхашка: «Мичахьа балха яхача бакъахьа хургда? Юха а атта никъ лаханзар цо: онкологически диспансере балха дIаэца ше аьнна заявлени елар.

Хьанна хац, онкологи медицина эггара чоалханегIа дола дакъа долга. Укхаза кIезига да йоккха говзал йолаш, шиӣ професси дика йовзаш хилар. Бокхха моральни а физически а низ эш. Цул совгIа, наха ловш йола халонаш гуш, сатоха, кIадвисар хьаллаца ха а деза.

Онкологе нийса оттаьча диагнозах, ханнахьа дIадоладьача дарбах тийша да унахочун вахар. Цхьабакъда, кIезига лоархIам болаш бац медицински йиший болх а. Цун декхар — моггаш воацача сага дог ураоттадар, процедурни гIулакхаш чакхдахар, гIо эшшача хана уллув хилар. Из даь а Iацар Роза. ТIехьа ва саг воацача унахой хьашташ кхоачашдеш каст-каста тика чу йодар из, ше цIагIа кийч а беш, цамогаш волчунна баа дог оттаргдола кхача кхухьар, унахой гаргарчаргеи кхоачарчаргеи письмош яздора. Цудухьа хургда-кх, больницера вийрза дIа мел водар цунна дег тIара баркал яхаш хулга. Из ха дагаехача Розас ше а дари ду — уж шераш цун вахарца эггара халагIчарех дар. Цхьабакъда, цар чIоагIйир из морально, цар лотайир цун дег чу унахо меллагIожа, эгIазъухаш хиларах цунца къахетаме хила еза яха уйла. Чудоргдоацаш аьннача деша алсамдоаккх лазар, вахарах догдуллийт.

Цу балхара яхар Идигова институте деша. Бакъда, цун сурт кхы я дукха даьллар онкологически диспансере хьалтеха доаллача сийлен Улга тIа.

— 1973 шера кхоачашхила йолаелар лор хиларца ювзаенна са уйлаш, — яхаш дувц Розас. — Конкурс тоъал йоккха яр, хIара моттига пхиъ-ялх саг. Са аьттув баьлар. Фуд сона цу хаах эггара чIоагIагIа дагадоагIар? Тхоай хьехархой... Мел дукха хьайнйцад оаха царгара — камаьршал, къахьетаме хилар, профессех дог ца эккхар.

Идигова хьинаре студентка яр. Из группа староста хьожайир, профкома культ-массови сектора председатель хержар. МоллагIдола шийна тIадилла гIуллакх дизза хьадора цо, дукхагIдар шийгарча инициативагIа а деш. Ховра цунна медицински темагIа йола хаттарий-жопий сайре чакхъяккха, «Живарий, мехкарий!» яхача конкурсана команда кийчъе, студентий мукъа ха пайда болаш дIаяхьара хьалаш вIаштIехьдаха. Аьхкий студотряде е хьувкъам чуэцаш хулар.

Цецваллал тара я цун оамалаш лора профессеца хила еза аьнна вайна хетарашта. КIаьда оаз, беркате кулгаш, безаме елаелар, хIама бе-башха доацаш хеташ ца хилар. ХIанз ше болх беш йолча участке бахача наха дIайовзийтай цо уж шиӣ оамалаш. Цудухьа хов наха лоро шоай моллагIдолча хаттара жоп лургдолга.

Идиговас шиӣ участке профилактически болх чакхбаьккха ца Iеш, кхетам балара дукха болх бу. Тайп-тайпара я цо из дара оарцагIйоаха формаш: беседа, лекци, вIашагIкхетараш. Дукхха дувц сага гигиенах, дIа-хьа доалача лазарех, воча оамалех лораваларах.

Коллегаша сий ду Идиговай. ХIаранеца безаме йистхила хов цунна. Шийна кхычарел дикагIа ховр — лочкъадац, шийна ца ховр нахага хатта эхь хетац. Иштта я цун оамал.

А. МАЦИЕВА.

ООН медаль — советски кхалсага-конструктора

ООН доазошка болх беш йолча Интеллектуальни собственноста Дерригдунен организаце (ВОИС) Генеральни директора заместитела Л. Костикова Москве Ковалевская Викторена цун цIи тIайола доцо медаль елар шахтни вентиляторий шиӣ тайпарча конструкцешта разработка ярах. Дунен тIа цунна — шоллагIча кхалсага деннад из совгIат (1985 шера иштта ВОИСа медаль елар советски кхалсага «Микрохирургии бIаргаши» яхача отраслешта юкъерча Iилма-технически комплексерча медицински Iилмай доктора Э. Егоровна).

ВОИС — из Женеве штаб-картира йола дунен правительствашта юкъера организаци 1974 шера декабре дена ООН 15 специализированни учрежденех цаI а лоархIаш болх беш я. ХIанз организацена юкъе 100 совгIа пачхаьлкхе йоагIа. Советски Союза 1968 шера 19 сентябре ВОИС хьаярах йолча конвенцена ратификаци яьяр.

— В. Ковалевскаяна дошо медаль елар дага доацаш даь хIама дац, — аьлар АПН корреспондентаца къамаьл деш Л. Костикова. ТIеххьарча шерашка вай пачхаьлкхенна цу тайпара пхи медаль еннай.

Конкурса условех медаль лу хьалха ца хиннача тайпа керда хьаяь хIама е керда гучадаьккхар кхыча мехкашка бокъонца юкъекхувла доладича. Цу дIадехарашка хьежжа я технически Iилмай кандидата Ковалевская Викторе кулгал а деш хьаяь балха овсарле 700 кубически метр секунда йола центробежни шахтни вентилятораш. Уж вентилятораш вай мехка ерригача кIор боаккхача бассейнашка болх баь ца Iеш, иштта Болгаре, Иране, Чехословаке, Инде толаме болх беш я.

Михаил РОМАНОВ. (АПН).

Книжкай фусамаш

ХIанз наггахьа дезал бац зIамига яле а, шоай доалахьа библиотечка йоацаш. ХIара дийнахьа алсамбоалаш боагIа книжкашцара наьха безам. Дале а, вIалла лаьгIлац общественни библиотекай лоархIам. Юрта хIаьта а.

Йоккха Ачалкхе... Каст-каста боагIа юртарча библиотеке книжкаш дешараш. Уж тIаувзаш, царга хьежаш ба библиотека болхлой — заведующи Бязиева Лайлаи библиотекарь Яндарханова Розаи.

Дукха ха я Бязиева Лайла укхаза балха ена. Хала дар юххьанца. Цхьан тишача цIалга чу, цхьан оагIарахьа юрта Совет а йолаш къахьегар цо. Дукха ца говш библиотекана лаьрхIа къаьста цIа хьалдир юрта.

Дукха хьинар дIаделар заведующе шиӣ цIенче тоае гIерташ. Кастта цун из вIаштIехьа а даьлар. Хоза я укх чу хIанз. Тайп-тайпара стендаш, альбомаш да библиотеке кийчдаь. Наьха бIарг тIаоттаргболча йоал вай парте XXVII съезда, Пленумий решенеш йовзийташ йола стенд.

Эскаре гIулакх де кийчлуш бараш хетаяьй «Иштта гIулакх ду ЦIеча Эскаре вай мехкахоша» яха стенд. Царна лаьрхIа да Афганистане шоай интернациональни декхар кхоачашдеш бола бIухой бувцаш дола альбом а. Кагирхой вахар дувцаш я «Къоначарна» яха уголок. Дицденнадац библиотеке бераш а. Шоашта дукхабезача фаьлгий турпалашца уж вIашагIкхетаргба «Фаьлгий дунен тIа» яхача стендана хьалхашка.

Керда газеташ, журналаш да истола тIа массаза дадаш.

Юртарча наха доккхал даь Iац Йоккхача Ачалкхера библиотека, районе дикагIчарех цаI лоархIаш я из. Социалистически яхье хьалхара моттигаш яхарах, патриотически кхетам балара теркам тIабахий рдхаткуаз оЙй кам тIабахийтарах дуккха Сийлен грамоташи дипломаши тийннад заведующена Бязиева Лайлана.

Цхьабакъда, массанахьа иштта дац книжкай вахар. Ер шу дIадолалуш доккха во дера Дабий-Юртарча библиотекага — тIера тхов хаьрцар. ХIаьта а, библиотека заведующи Ваделова Зина оарцагIа а яьнна, дерригa книжкаш (15 эзар) кIалхардаьхар. Дукхха лийлар из уж книжкаш дIачудахьа цхьа бахьан а цIа лохаш. Корадаянзар... Вешта, мичара корорга цунна даьсса латта цIа? Юрта из дацар, хIаьта школе низткъа мара бераштa а моттиг таацар. Цу хана хиннар дийцар сона Зинас ше:

— Дукха ха яр из тхов Юбожа кийчлуш хинна. Иразах, цхьаккха саг кIал ца нийслуш хилар из.

Библиотека еце а, шийна моггача бесса новкъостал дора Зинас книжкаш дешараштa. Хьалха, бераш школера каникулех цIахецалехьа, каст - каста йодар из цига книжкаш нйце, иштта трикотажни фабрика филиале а го йиш яр из. Заказаш хьанйце а, наьха хьашташ кхоачашде хьожар из.

Цох лаьца тха къамаьл хилар Малгобекски горисполкома культура отделе заведующеца М. Танкиеваца. Цо дийцар Дабий-Юртарча библиотекана лаьрхIа дахчан цIа эцарах. ХIанз дисар дукха хIама дац: Юкъерча Ачалкхен юрта Совета исполкома а «Алханчуртский» совхоза а кулгалхой арцагIа а баьнна, лард а елла, цIа хьалъоттадар. ТIаккха книжкашта шоай фусам а корайоагIаргья, библиотека яц яхаш тайп - тайпарча инстанцешка каьхаташ а ухаргдац. Сухалбе безаш хIама да из, хIана аьлча гуйре хьатIакхача гаьна дац.

Л. ЧАПАНОВА.

Суда залера

Кхета лаьзар

Ше Малгобеке тракторист волаш болх беш вале а, машинашта чIоагIа тIера волаш хьавоагIар Итаров Лахан. Из безам мичара бенаб хацар цунна, цхьабакъда, общественни транспортал совгIа, шиӣ доалахьа машина хургья аьнна даха дог дацар, хIана аьлча дика болх бе а малар дохкара тикана уллув ца водаш ваха а Iемавацар из. ХIаьта ийца а ийца, машина цунна совгIата яла саг а вацар.

Массаза санна цу уйлаша ше хьувзавой а, корта чу ца боллаш, «дог айденна» волаш воагIар из укх шера 7 марта Малгобекерча Х. Нурадилова цIерагIча улицагIа. ЦIаьхха Лахана бIарг тIаэттар «Автозапчасть» яхача тикана хьалхашка латтача «Волга М-21» яхача машинаа. Чухьнахьа доахкаш доагIаш а долаш, лаьрххIа ше варга хьежаш из латташ санна хетаделар Итаровна. Машина тIавоагIаш а цунгахьа бIарг лохкаш а саг вацар. Цхьа Лахан мара. Из-м хьежар цунгахьа, кхы Iе ца луш, коа а лаьцар. Кастта кIалтIадаьлар зажигане доагIа...

Лаьттах чарх ца кхеташ, лелар Итаров цу сарахьа, хьалха ше когашца хьийнача наькъашка гIолла.

Къаьна город йолчахьа водаш, наькъа йисте латтача шиӣ новкъостах Тимофеевх бIарг а кхийтта, соцайир укхо «Волга». ХIанз шиъ вар ер салона чу.

— Ийцай аз ер, — аьлар Лаханас цецваьнна шийгахьа хьежача новкъостага. — ХIанз машина ловца а баькха, кIезиг-дуккха хIамилг а менна, де дезар дерга-кх вай.

Машина дIайолаелар Вознесенскегахьа, малар дохка тика йолчахьа. Цхьа шуша чхьагIар а ийца, цунах ах дIахоарца а яь, ераш Картофельни оалача участке юхабоагIаш, машина яйнай аьнна оарцагIбаьннача милице болхлоша соцавир из.

Иштта «чакхдаьлар» Лахана ираз.

Халкъа суде ше бакъве гIерташ дукха къахьийгар Итарова. Хиннар берий ловзар да ала гIертар из. Иштта, бегашта, хехкавалар духьа дIайийгаяр наьха машина. Цхьабакъда, из бера ханара ваьнна а ше диъ бера да вола а тоъал ха яр.

Зуламхочоа таIазар дир.

Духхьашха хайнавац Лахан суда гIанда тIа. Пхи шу мара дац цо шиӣ хьалхара зулам даь. Из дир Советски Эскара мугIарашка волаш. Кхо шу набахта воаллаш даьккхача кхийттавац, нийсача новкъа ваьннавац. ХIанз жоп дала деза ха хьатIаэттай.

Л. МАГОМЕДОВА.

Редактора зам. М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

4 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут» Iуйрийнара информационно - ашарий программа.
8.35 — М. Горький — «ТIехьарбараш». Фильм-спектакль.
11.20, 16.00, 17.45 — «Кердадараш».
16.10 — «Литературни произведеней экранизаци». «Саг йоалаяр», Н. В. Гоголь.
17.50 — «Заманхочун суртсибат». Документальни фильмаш: «Абашево ворхI ду даьначул тIехьагIа», «Канимехера чабан».
18.25 — «Умуркумур». Мультфильм (Латви).
18.45, 22.55 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Сийлахьча Октябрьски Социалистически революце 70 шу дизарга. Советски Эстони. Эстонски телевидене программа.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Эргалонаш: опыти проблемаши».
21.50 — «Претендент». Телевизионни нхо сери йолча художественни фильма премьера. 1-гIа сери.
23.10 — К. Н. Батюшков. Ваьча дийнахьа денз 200 шу дузаш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — Камерни ашарий концерт.
8.40 — «Будильник».
9.10 — Документальни фильмаш.
9.45 — «Претендент». Телевизионни нхо сери йолча художественни фильма премьера. 1-гIа сери.
10.50 — «Эрсий къамаьл».
11.20 — «Робин Гуд». Телевизионни художественни фильм. 5-гIа фильм «Хьун да». 6-гIа фильм. «Да вийна моастагI».
13.05 — Французски мотт. Iомабу 1-гIа шу.
13.35 — Шахты халкъа хоровой капелла концерт.
14.05 — «Кердадараш».
18.00 — «Кердадараш».
18.05 — Фильм: «Гайдара турпалаш экрана тIа».
18.25 — «Шун беш август бетта».
18.35 — Документальни фильм.
18.45 — «Дунен халкъашта юкъера хьал» (нохчий меттала).
19.00 — Фильм-реклама.
19.05 — «Водная азбука».
19.15 — «Нохч - ГIалгIайче». Информационни программа. ЦСКА — «Торпедо» (Москва). 2-гIа тайм.
20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Шин жIалех». Мультфильм (ЧССР). 1-гIа дакъа.
20.30 — «Хьай доттагIчох дувцал...».
21.00 — «Ха».
21.40 — Кхоанара передачай программа.
21.45 — «Цкъа аьхки». Эстрадни программа.
23.25 — «Кердадараш».

5 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут». Iуйрийнара информационно-ашарий программа.
8.35 — Сийлахьча Октябра 70 шу дизарга. В. И. Ленин. Вахара оагIонаш. Телевизионни дукха сереш йола фильм. «Годы тревог и борьбы». 1907 — 1917 шш. 1-гIа фильм. «ТIом ца хилча баргбац».
9.45 — «БаьцовгIай дуне».
10.45, 16.00, 17.30 — «Кердадараш».
16.15 — «Берашта оахкарех». Ленинградера передача.
16.45 — Документальни фильмаш.
17.35 — Литовски ССР музыкальни фольклора концерт.
18.15 — «Вай беш».
18.45, 23.00 — «Тахан дуен тIа».
19.00 — «Дунен кагирхойн».
19.35 — г. Белгорода «Энергомаш» завода культура Дворецa духовой оркестра концерт.
19.50 — Сийлахьча Октябра 70 шу дизарга. В. И. Ленин. Вахара оагIонаш. Телевизионни дукха сереш йола фильм. «Годы тревог и борьбы». 1907 — 1917 шш. 1-гIа фильм — «ТIом ца хилча баргбац».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Эргалонаш: опыти проблемаши».
21.40 — «Претендент». Телевизионни художественни фильма премьера. 2-гIа сери.
23.15 — Останкино Дворец-музее ашарий ахка.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — Н. Жиганова фортепианни произведенеш.
8.40 — «Шахматий школа».
9.10 — «Вук». Мультфильм (Венгри). 1-гIа сери.
9.45 — «Претендент». Художественни фильма премьера. 1, 2-гIа сереш.
12.00 — Немцкий мотт. Iомабу 2-гIа шу.
12.30 — «Моаршал да хьога, музыка».
13.00 — Документальни фильмаш.
13.55 — Удмуртски телевидене программа.
14.45 — «Кердадараш».
18.00 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
18.05 — «Къаьнарча города вахар». Документальни фильм.
18.25 — «Коммунисти эргалонаши». Грозненски локомотивни депо (гIалгIай меттала).
18.40 — Мультфильм.
18.50 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.05 — В. Мережко — «Сонхалсаг» И. С. Тургенева цIерагIа Орловски драма театра спектакль.
21.00 — «Ха».
21.40 — Кхоанара передачай программа.
21.45 — Дунен музыкальни культура ганзера. Э. Григ.
22.50 — «Кердадараш».

6 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут». Iуйрийнара информационно-ашарий программа.
8.35 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагIонаш. Телевизионни фильм. «Годы тревог и борьбы». 1907 — 1917 шш. 1-гIа фильм — «ТIом ца хилча баргбац». 2-гIа фильм — «Керда низаш гулдеш».
10.45, 16.00, 17.25, 19.50 — «Кердадараш».
16.10 — ДIалохх Мюррей Перайяс (фортепьяно). США.
16.40 — «Традицей тIехье». Документальни фильмаш: «Целинай лоархIам». «Болхлой хургда вай».
17.30 — «...Ялхайтта шу даьней бокхагIеи».
18.15 — Мультфильмаш: «Сказка о пастухе и прекрасной принцессе», «Каша из топора», «Солнышко, Андрейка и темнота».
18.45, 23.15 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Деша тIехьа — гIулакх».
19.30 — А. Хачатурян. «Маскарад» яхача М. Лермонтова драмана язъяьча музыкацара сюита.
19.55 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагIонаш. Телевизионни фильм. «Годы тревог и борьбы». 1907 — 1917 шш. 2-гIа фильм — «Керда низаш гулдеш».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Эргалонаш: опыти проблемаши».
21.50 — «Претендент». Телевизионни художественни фильма премьера. 3-гIа сери.
23.30 — «Штрауса дунен тIа». ГДР телевидене передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — «ВIаьхийча аьшкпхьарах, дикачох, вочох, дунен чу хила йиш йоацачох дола повесть...». Эрсий халкъа фаьлгий мотивех.
9.00 — «Моаршал да хьога, музыка». «Илли оал» Мартвес.
9.30 — «Эпицентр». Документальни фильма премьера.
10.00 — «БАМ-х дола иллеш».
10.35 — «Вук». Мультфильм. (Венгрия). 2-гIа сери.
11.10 — «Претендент». Телевизионни художественни фильма премьера. 2, 3-гIа сереш.
13.40 — Испански мотт. Iомабу 2-гIа шу.
14.10 — «Вай Талис». Документальни фильма премьера.
14.30 — «Кердадараш».
17.45 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
17.50 — «ТелезIий» (нохчий меттала).
18.05 — «Хьамсарча лаьттан сий».
18.25 — «Унахцiено» (гIалгIай меттала).
18.55 — «Горожанаш лаьтта». Документальни фильм.
19.15 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.3 — «Нийсархо» (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Шин жIалех». Мультфильм. (ЧССР). 2-гIа дакъа.
20.20 — «Хоза кхо бос».
20.30 — «Буковински сурташ». Фильм-концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — Кхоанара передачай программа.
21.45 — «Джон Филд». Телевизионни музыкальни фильм.
22.40 — «Кердадараш».

7 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут». Iуйрийнара информационно - ашарий программа.
8.35 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин Вахара оагIонаш. Телевизионни фильм. «Годы тревог и борьбы», 1907 — 1917 шш. 2-гIа фильм — «Керда низаш гулдеш», 3-гIа фильм — «ТIема юкъе тIом».
10.35 — «Дунен кагирхойн».
11.10, 16.00, 17.50 — «Кердадараш».
16.10 — А. Грина турпалаш экрана тIа. «Алые паруса». Художественни фильм.
17.55 — «Вахаш - текхаш Иванушка хиннав». Телевизионни документальни фильма премьера.
18.15 — «Эрсий музей».
18.45, 23.10 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Экономически знаней университет.
19.30 — СССР Пачхаьлкхен камерни оркестра концерт.
20.00 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагIонаш. Телевизионни фильм. «Годы тревог и борьбы». 1907 — 1917 шш. 3-гIа фильм — «ТIема юкъе тIом».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Эргалонаш: опыти проблемаши».
21.50 — Экрана тIа — кинокомеди. «Кавказская пленница, или Новые приключения Шурика».
23.25 — «Джазови музыка концерт».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — «Хьасташ».
8.50 — «Вай беш».
9.20 — Советски композиторий произведенешта юкъера концерт.
10.30 — «Приключения Мюнхаузена». Мультфильм. 1, 2, 3, 4-гIа сереш.
11.10 — «Претендент». Телевизионни художественни фильм. 3-гIа сери.
12.35 — Английски мотт. Iомабу 2-гIа шу.
13.05 — Киноафиша.
13.50 — «Наби Хазри». Телевизионни документальни фильма премьера.
14.30 — «Кердадараш».
19.00 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
18.05 — «Литературни пIаьраска» (гIалгIай меттала).
18.25 — «Халкъа тIахьожама экран».
18.45 — Киножурнал.
18.55 — «ГIишлош хьалъяра — сухали дикали» (нохчий меттала).
19.15 — «Нохч - ГIалгIайче». Информационни программа.
19.30 — Фильм.
19.35 — «Ультиматум». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Кхоанара передачай программа.
21.45 — Iилма - довзийтара фильм.
22.35 — «Кердадараш».

8 АВГУСТ
ФИЗКУЛЬТУРНИКА ДИ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут». Iуйрийнара информационно - ашарий программа.
8.35 — Татарски АССР «Ляйсан» яхача фольклорни ансамбла выступлени.
9.00 — «ХIана, сендухьа». Берашта йола передача.
9.00 — «ХIана, секундахь». Берашта йола передача.
9.30 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагIонаш. Телевизионни фильм. «Годы тревог и борьбы». 1907 — 1917 шш. 3-гIа фильм — «ТIема юкъе тIом».
10.30 — Физультурника Денга. Документальни фильмаш: «Аракеляна беш», «Ахиллеса кIоажув».
11.20 — «У дружбы нет межи». 1-гIа передача.
11.50 — «Са хьамсара Дахе». Фотоконкурс.
11.55 — «Массанена а хIаранена а», Валентина Голубева; эргалонех ю уйлаш.
12.25 — Советски илли концерт.
12.50 — «Саги закони».
13.20 — «Оризонт» яхача ансамбла выступлени.
13.30 — Мультфильмаш: «Ансиса зизаш», «Мечта» (Латви).
14.00 — «ДоттагIал». Телевизионни журнал.
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Сийлахьча Октябра юбилейга. «Историн довргдоаца мугIараш». «Весна на Заречной улице». Художественни фильм.
16.35 — «Гушдар — теша хала дар».
17.30 — «СелаIад» яхача халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. Боливе фольклорни балет.
18.00 — Концерт.
18.15 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
19.00 — Футбол. Англе сборни — дунен сборни. Англера передача. Перерыв йолча хана (19.45) — «Кердадараш»...
20.45 — «Халкъа ашараш».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Эргалонаш: опыти проблемаши».
21.50 — «Дерригa седкъий» яха ансамбль.
23.30 — «Ага». Телевизионни документальни фильма премьера.
00.20 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — Физкультурника Денга. Телевизионни документальни фильмаш: «Йолаш я иштa юрт», «Нувра тIара цIей».
9.00 — «Iуйрийнара почта». Ашарий передача.
9.35 — Тахан — физкультурника Ди. С. Орджоникидзе цIерагIча стадионера репортаж.
10.20 — «Мишта хала да чемпион хила». Фильм.
10.30 — «Кавказская пленница, или новые приключения Шурика». Художественни фильм.
11.50 — «Кердадараш».
12.20 — «Опасный приз». Телевизионни короткометражни художественни фильма премьера.
12.40 — «Iалама къайленаш». Iилма - довзийтара фильма премьера.
13.00 — «Приключения принца Флоризеля». Телевизионни нхо сери йола субтитрашцара художественни фильм. 1-гIа сери.
14.10 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
14.20 — Дезала юкъера концерт.
14.50 — «Повар, портной, пианисти кхыбараши». Фильм.
15.5 — Кхоана — гIишлонхочун Ди.
15.35 — ГIишлонхочун ден хетадаь концерт (нохчий меттала).
16.05 — Йицлургйоаца музыкальни сайренаш. Болгарски опера артистий концерт.
16.40 — «Хьалхара чIагарг». Художественни фильм.
17.55 — Мультфильмаш: «Пилла лаьрхIа совгIат», «Рузкъа», «Морхашца цхьана новкъа».
18.25 — Б. Брехт. «Карьера Артура Уи, который могло не быть». Челябински теникий театра фильм - спектакла премьера.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Шин жIалех». Мультфильм (ЧССР). 3-гIа дакъа.
20.15 — «Унахцiено».
21.00 — «Ха».
21.40 — Кхоанара передачай программа.
21.45 — «Михага улла бIи». Художественни фильм.
23.20 — «Кердадараш».

РАДИОПРОГРАММА

3 АВГУСТ

7.20 — «Бригадни подрядах хьадоала беркат» (гIалгIай меттала).
7.35 — 7.40 — Передачай программа.
8.15 — «Саг, автомобиль никъ» (гIалгIай меттала).
8.25 — 9.00 — Iуйрийнара концерт.
9.15 — «ШоллагIа смена — дегIаахара резерв» (нохчий меттала).
9.30 — «Тхога язду». Письмой обзор (нохчий меттала).
9.45, — 10.00 — «КъахьегIамхой хьинаре позици», «Урожайный» яхача совхозера передача (нохчий меттала).
15.15 — 15.45 — «Кагирхойн хан» (нохчий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Микрофона хьалхашкая Нохч-ГIалгIай радиои телевиденеи ансамбли солисташи.
16.25 — «Салауддина дехне валар» яха А. Ведзижева дувцар (гIалгIай меттала).
16.40 — 17.00 — «Закон, коллектив, личность» яха радиожурнал.
18.00 — Хоамаш.
18.30 — 18.40 — Объявлени.

УКВ

19.00 — Нохч-ГIалгIай музыка концерт.

4 АВГУСТ

7.20 — «Юртара Iуйренаш».
7.35 — 7.40 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — ДIалохх Дадашева Тамарас.
9.15 — «Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузаш — пятилетка шин шера план» (нохчий меттала).
9.30 — 10.00 — «Къона заманхо» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Партгруппашка отчеташи хоржамаши».
16.16 — 17.00 — «Шоана, юрта боахаме хьалхалаттараш». Концерт.
18.00 — Хоамаш.
18.30 — 18.40 — Объявлени.

УКВ

19.0 — Мелодист Ш. Эдисултанов. Музыкальни программа.
19.30 — Лирически музыка. Концерт.

5 АВГУСТ

7.20 — «Шера ши хьувкъам чуэцара тIехьа» (нохчий меттала).
7.35 — 7.40 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — «Операца вIашагIкхетар».
11.15 — «Халкъа тIахьожамхой болх беш ба» (гIалгIай меттала).
11.30 — 12.00 — «Хьона, Даьхе салтечун дог» (нохчий меттала).
15.15 — 15.45 — Минцаева М. концерт. Программа юкъе романсаш я.
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гIалгIай меттала).
16.15 — Спортивни Нохч-ГIалгIайче.
16.35 — 17.00 — «Новкъост» яха дискуссионни клуб.
18.00 — Хоамаш.
183.0 — 18.40 — Объявлени.

УКВ

19.00 — Мехкарий лирически иллеш.
19.29 — ДоттагIлен концерт.

6 АВГУСТ

7.20 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).
7.35 — 7.40 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — Нохч-ГIалгIай музыка концерт.
11.15 — «Патриот».
11.30 — «Къахьегамга хьежжа сийле а». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
11.45 — 12.00 — «Керттера критерий — дикал».
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Керда обрядаш — вахаре» (гIалгIай меттала).
16.16 — «Шоана кхалнах» яха радиожурнал (нохчий меттала).
16.46 — 17.00 — Музыка.
18.00 — Хаоттам.
18.30 — Объявлени.
18.40 — «Вахари дийн» яха радиожурнал.
18.55 — 19.00 — Музыка.

УКВ

19.00 — Халкъа ашараш.
19.29 — Халхара музыка.

7 АВГУСТ
ДАГЕТСТАНСКИ АССР РАДИО ДИ

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизарга «Вежарашха йола цхьоагIо».
7.20 — Дагестански АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара Х. А. Казиевай выступлени. Iуйрийнара республикански хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30 — 9.00 — «ВIаши леладеча гIулакхий бувзамаш чIоагIлургда».
11.15 — 12.00 — «Октябраца хьанхелла доттагIал».
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Вай вошала байранх».
17.38 — Дагестана пионер.
18.00 — Хоамаш.
18.30 — 19.00 — «Илли а халхар а». Концерт.

УКВ

19.00 — Музыкальни галерей. ДIалохх В. Дагаева.

8 АВГУСТ
ФИЗКУЛЬТУРНИКА ДИ

7.20 — «Юртара Iуйренаш» (нохчий меттала).
7.35 — 7.40 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Объявлени.
10.15 — 10.35 — «Вахаро тIаэцац» (гIалгIай меттала).
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 — Микрофона хьалхашка театр.
12.40 — «Сатирически микрофон» (гIалгIай меттала).
13.00 — 13.15 — «Кердача тайпара уйла е болх бе». Беседа (нохчий меттала).
15.15 — Физкультурника Ден хетадаь концерт.
16.00 — «Бригадни подряд болх беш я».
18.00 — 19.00 — «Музыкальни почта» (гIалгIай меттала).

УКВ

19.00 — Физкультурника Ден хетадаь концерт.
19.30 — Бегашха дола иллеш.

9 АВГУСТ
ГIИШЛОНХОЧУН ДИ

7.15 — Республиканских газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Объявлени.
8.25 — 9.00 — «Шоана дукха еза ашараш».
11.20 — 12.00 — ГIишлонхочун Ден хетаяь музыкальни программа.
15.15 — 15.30 — «Партгруппашка отчеташи хоржамаши» (гIалгIай меттала).
16.00 — Школьни глобус.
16.30 — 17.00 — «Къона смена» (нохчий меттала).
18.00 — 19.00 — «Иллеца доттагIал долчарна». Концерт.

УКВ

19.00 — ГIишлонхочун Ден хетадаь концерт.
19.30 — «Илли» яхача ансамбла концерт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05309. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2817.